

Publieksonderzoek kustzorg

- verslag van een onderzoek onder strandbezoekers en functionele relaties -

Amsterdam, oktober 2005
Projectnummer: 1046

Drs. H. Roth
Drs. E. Westra
Drs. M. Haak

Inhoudsopgave

Algemene inleiding

Deel 1: Strandbezoekers

1	Inleiding	1
1.1	Probleemstelling	1
1.2	Methode en opzet van het onderzoek.....	1
1.3	Non-respons	2
1.4	Buitenlandse strandgebruikers	2
1.5	Leeswijzer.....	3
2	Samenstelling strandpubliek.....	4
2.1	Type strandgebruiker	5
2.2	Doel strandbezoek.....	7
2.3	Reden komt naar dit strand.....	8
2.4	Frequentie strandbezoek	9
2.5	Waardering van het strand	10
3	Bekendheid met zandsuppletie.....	12
3.1	Bekendheid met het fenomeen zandsuppletie	12
3.2	Bekendheid met de term 'zandsuppletie'	13
3.3	Getuige geweest van zandsuppleties	14
4	Aspecten zandsuppletie	15
4.1	Tevredenheid met zandsuppleties	15
4.2	Gevoel van veiligheid kust	17
4.3	Stellingen over zandsuppletie	19
4.4	Samengevat	21
5	Budget voor zandsuppleties en alternatieven	22
5.1	Strand te smal?	22
5.2	Aanwending budget zandsuppleties	23
5.3	Alternatieven kustwering.....	23
5.4	Samengevat	24
6	Informatiebehoefte	25
7	Conclusies en aandachtspunten	27
7.1	Conclusies	27
7.2	Aandachtspunten.....	28
	Appendix deel 1: Bezoekerskarakteristiek per strand	29

Deel 2: Functionele relaties

8	Inleiding	31
8.1	Probleemstelling	31
8.2	Doelgroepen	31
8.3	Methode.....	31
8.4	Uitvoering per doelgroep	32
8.5	Rapportage.....	33
9	Beeld van en relatie met Rijkswaterstaat	34
9.1	Beeld van Rijkswaterstaat	34
9.2	Rijkswaterstaat geen open organisatie	34
9.3	Relatie met Rijkswaterstaat	35
9.4	Invloed op en overleg met Rijkswaterstaat	36
10	Bekendheid en beleving kustzorg	38
10.1	Bekendheid met de kustzorg	38
10.2	Mening over uitgangspunten kustzorg	39
10.3	De uitvoering van de kust(lijn)zorg door Rijkswaterstaat	41
11	Zandsuppleties	44
11.1	Doel zandsuppleties	44
11.2	Strand- en vooroeversuppleties	44
11.3	Oordeel over uitvoering zandsuppleties.....	46
11.4	Informatie over kustzorg en zandsuppleties	48
12	Aannemers.....	50
12.1	Achtergrond	50
12.2	Relaties goed, met enkele verschillen tussen diensten	50
12.3	Negatieve aspecten relatie aannemer/Rijkswaterstaat.....	51
12.4	Soms meer informatie nodig.....	53
13	Conclusies en aanbevelingen	54
13.1	Stakeholders overwegend tevreden	54
13.2	Meer communicatie over suppleties gewenst	56
13.3	Aanbevelingen op een rijtje	57
	Slotoverwegingen	58

Algemene bijlagen

- Vragenlijst strandenquête
- Checklist onderzoek functionele relaties

Algemene inleiding

Achtergrond

Om structurele achteruitgang van de kustlijn tegen te gaan, onderhoudt Rijkswaterstaat al jaren de stranden aan de Nederlandse kust door middel van zandsuppleties. Deze vinden zo veel mogelijk onder water vóór de kust plaats (vooroeversuppleties). Waar dit niet volstaat, suppleert men op het strand (strandsuppleties).

In het kader van het programma Publieksgericht Werken is binnen Rijkswaterstaat de vraag gerezen of en hoe de kustlijn zorg meer *omgevingsgeoriënteerd* kan plaatsvinden. Dat houdt bijvoorbeeld in dat bij de planning en de uitvoering van de werkzaamheden zoveel mogelijk rekening gehouden wordt met de wensen en behoeftes van doelgroepen die op enigerlei wijze te maken krijgen met de suppletiewerkzaamheden. Om hierin te kunnen voorzien is een onderzoek gehouden onder diverse doelgroepen.

Doelstelling

De algemene onderzoeksdoelstelling is als volgt geformuleerd:

Het vinden van aanknopingspunten (bij voorkeur in de vorm van concrete verbeterpunten) voor een meer publiekgerichte kustlijn zorg.

Uitvoering

In augustus, september en oktober 2005 is onderzoek verricht onder strandbezoekers en een aantal groepen stakeholders (functionele relaties die door Rijkswaterstaat als belanghebbenden worden gezien). Onder strandbezoekers is kwantitatief onderzoek verricht door middel van een enquête. Onder stakeholders is kwalitatief onderzoek verricht door middel van diepte-interviews. '

Opbouw rapport

In deel 1 van dit rapport wordt een beschrijving gegeven van de resultaten van de strandenquête. Deel 2 gaat in op de resultaten van het kwalitatieve onderzoek onder stakeholders. Beide delen bevatten een hoofdstuk conclusies en aanbevelingen. Het rapport sluit af met enkele slotoverwegingen die een synthese vormen van de resultaten van beide deelonderzoeken. De vragenlijst voor de strandenquête en een voorbeeld van een gespreksrichtlijn voor kwalitatieve interviews zijn opgenomen in de afsluitende bijlage.

Deel 1: strandenquête

1 Inleiding

Ergo heeft in opdracht van Rijkswaterstaat onderzoek gedaan naar ervaringen en wensen onder allen die te maken hebben met (de uitvoering van) zandsuppleties. Het onderzoek bestaat uit twee delen: een kwalitatief onderzoek onder belanghebbenden en een kwantitatief onderzoek onder strandgebruikers. Dit deel betreft het resultaat van het kwantitatieve onderzoek onder strandgebruikers.

1.1 Probleemstelling

De probleemstelling van het onderzoek onder strandgasten luidt:

Hoe ziet de groep strandgebruikers in breedste zin eruit ('demografie')? Wat is hun kennis en attitude ten aanzien van zandsuppleties en hoe staan zij tegenover de uitvoeringspraktijk ervan?

1.2 Methode en opzet van het onderzoek

Het onderzoek is gericht op strandgebruikers in de breedste zin. Hiertoe wordt iedereen gerekend die zich ten tijde van het veldwerk op het strand bevindt, zowel dagjesmensen als vakantiegangers en bewoners uit de directe omgeving. Maar ook kunnen strandgebruikers naar bezoekersmotief onderscheiden worden. Van de buitenlandse strandgebruikers zijn de Vlamingen en de Duitstaligen in het onderzoek meegenomen. De schriftelijke vragenlijst is door Ergo opgesteld in overleg met Rijkswaterstaat. Voor de Duitstalige strandbezoekers was een vragenlijst in het Duits beschikbaar.

Rijkswaterstaat heeft langs de gehele Nederlandse kust stranden aangewezen die samen een goede afspiegeling vormen van de gehele Nederlandse kust. Het uitgangspunt was om in alle vier de kustregio's (Zeeland, Zuid-Holland, Noord-Holland en Noord-Nederland) onderzoek te verrichten op de drie door Rijkswaterstaat onderscheiden typen strand: rustig, druk en bruisend, dus op twaalf stranden in totaal. De reden dat het onderzoek uiteindelijk op elf stranden is uitgevoerd, is dat geen van de stranden in Noord-Nederland aan de beschrijving 'bruisend' voldoet.

De steekproef onder de strandgebruikers moest representatief zijn voor alle strandgebruikers. Er werd verwacht dat de samenstelling van het strandpubliek afhankelijk is van de dag van de week (weekend of doordeweekse dag) en van het weertype. Om deze invloed zo klein mogelijk te maken is ervoor gekozen het onderzoek op twee dagen uit te voeren: één dag in het weekend en één doordeweekse dag (in casu zaterdag 13 en donderdag 18 augustus). Het weertype bleek ook nog te verschillen op beide dagen: de ene dag was het zomers warm en onbewolkt, de andere dag iets frisser en bewolkt.

Het veldwerk is uitgevoerd door veldwerkbureau Mobiel Centre. Per strand zijn steeds twee veldwerkers ingezet. Zij hebben op alle elf stranden schriftelijke vragenlijsten (in het Nederlands en Duits) rondgedeeld en vervolgens weer opgehaald. Per strand zijn minimaal 100 vragenlijsten ingevuld; op de meeste stranden waren het er echter veel meer (rond de 150). In totaal zijn 1.569 vragenlijsten ingevuld. Tabel 1 biedt een overzicht van de aantallen ingevulde vragenlijsten per strand:

Tabel 1: Aantal (volledig) ingevulde vragenlijsten per strand

Regio	Strand	Aantal ingevulde vragenlijsten
Zeeland	Nieuw-Haamstede	169
	Zuidwest-Walcheren	154
	Cadzand Bad	105
Zuid-Holland	Goeree	156
	Katwijk	151
	Scheveningen	145
Noord-Holland	De Kerf	124
	Bergen aan Zee	178
	Zandvoort	151
Noord-Nederland	Terschelling Oosterend	102
	Vlieland Stortemelk	134
Totaal		1.569

Vanwege de variatie in het aantal ingevulde vragenlijsten per strand zijn de cijfers herwogen zodat in de totale steekproef elk strand even zwaar weegt.

1.3 Non-respons

In totaal zijn 2.457 vragenlijsten rondgedeeld. Daarvan zijn er 1.569 ingevuld. De overige 888 personen hebben om uiteenlopende redenen niet meegedaan. De voornaamste reden om niet mee te doen waren:

- geen zin
- geen tijd
- uit principe

Een kleine groep deed niet mee, omdat zij de taal niet beheersten.

1.4 Buitenlandse strandgebruikers

Er hebben in totaal 286 buitenlandse strandgebruikers (Duitsers en Belgen) een enquête ingevuld. Dat is 18% van het totale aantal ingevulde enquêtes. Op het strand van Cadzand-Bad is het percentage door buitenlanders ingevulde vragenlijsten veel hoger (38%).

Degenen die afhaakten vanwege de taal vormen een kleine groep, namelijk 67 personen in totaal. Hieronder volgt het overzicht per land van herkomst.

Tabel 2: Non respons vanwege de taal, naar herkomst

Land van herkomst	Aantal
Engeland	18
Frankrijk	11
Spanje	10
Italië	9
Polen	5
Japan	4
Rusland	4
VS	3
Denemarken	1
Canada	1
Slovenië	1
Totaal	67

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt eerst de demografie van strandgebruikers beschreven en de waardering van de strandbezoekers voor het strand ter plaatse. Daarna komt in hoofdstuk 3 de kennis over zandsuppleties aan de orde, waarna de beleving van zandsuppletie en de uitvoering daarvan wordt beschreven in hoofdstuk 4. Vervolgens komt het budget voor zandsuppletie aan de orde in hoofdstuk 5 en wordt in hoofdstuk 6 ingegaan op de behoefte aan informatie. In hoofdstuk 8 worden de conclusies op een rijtje gezet. De appendix bevat een korte karakteristiek van elk van de onderzochte stranden (bezoekerstype, bezoekersmotief, strandactiviteiten).

2 Samenstelling strandpubliek

De groep strandgebruikers valt nader onder te verdelen naar een aantal kenmerken, zoals type strandgebruiker (dagjesmensen, vakantiegangers, bewoners) en doel strandbezoek (zonnen aan het strand, wandelen, etc.) Verwacht wordt dat de samenstelling van het publiek samenhangt met het type strand: rustig, druk of bruisend. Of de verschillen in samenstelling van het publiek ook samengaan met een uiteenlopende attitude ten aanzien van zandsuppletie wordt verderop in het rapport duidelijk.

De uitvoering van zandsuppleties en de informatievoorziening over zandsuppleties zijn vanuit Rijkswaterstaat per regio georganiseerd. Er wordt daarom in dit rapport ook gekeken naar verschillen tussen de regio's. Hieronder volgt een overzicht van de indeling van de stranden zoals die door Rijkswaterstaat is aangegeven:

Tabel 3: Type strand per regio

	Rustig	Druk	Bruisend
Noord-Nederland	Terschelling Oosterend	Vlieland Stortemelk	-
Noord-Holland	De Kerf	Bergen aan Zee	Zandvoort
Zuid-Holland	Goeree	Katwijk	Scheveningen
Zeeland	Nieuw-Haamstede	Zuidwest-Walcheren	Cadzand Bad

Een bruisend strand in Noord-Nederland ontbreekt. In Zuid-Holland was de Kwaai Hoek aangegeven als rustig strand. Dit strand voldeed echter zo goed aan het criterium rustig, dat naar een aanpalend strand (Goeree) moest worden uitgeweken om voldoende respondenten te kunnen werven.

Om de demografie te kunnen vaststellen is aan de respondenten een aantal vragen gesteld waarmee zij zichzelf konden typeren. Het betreft de volgende aspecten:

- Indeling naar type: vakantieganger, dagjesmens, bewoner
- Indeling naar doel strandbezoek: zonnen, wandelen, zwemmen, mensen kijken, watersporten
- Indeling naar keuze strand: dichtbij, goed bereikbaar, schoon, rustig, natuurlijke omgeving, breed strand, leuke strandtenten, veel voorzieningen, schoon water en veilig voor zwemmers
- Frequentie strandgebruik in de zomer
- Frequentie strandgebruik in de overige seizoenen

In dit hoofdstuk volgt een beschrijving van de kenmerken van de strandgebruikers. De belangrijkste verschillen tussen de betrokken regio's en stranden worden steeds apart aangegeven.

2.1 Type strandgebruiker

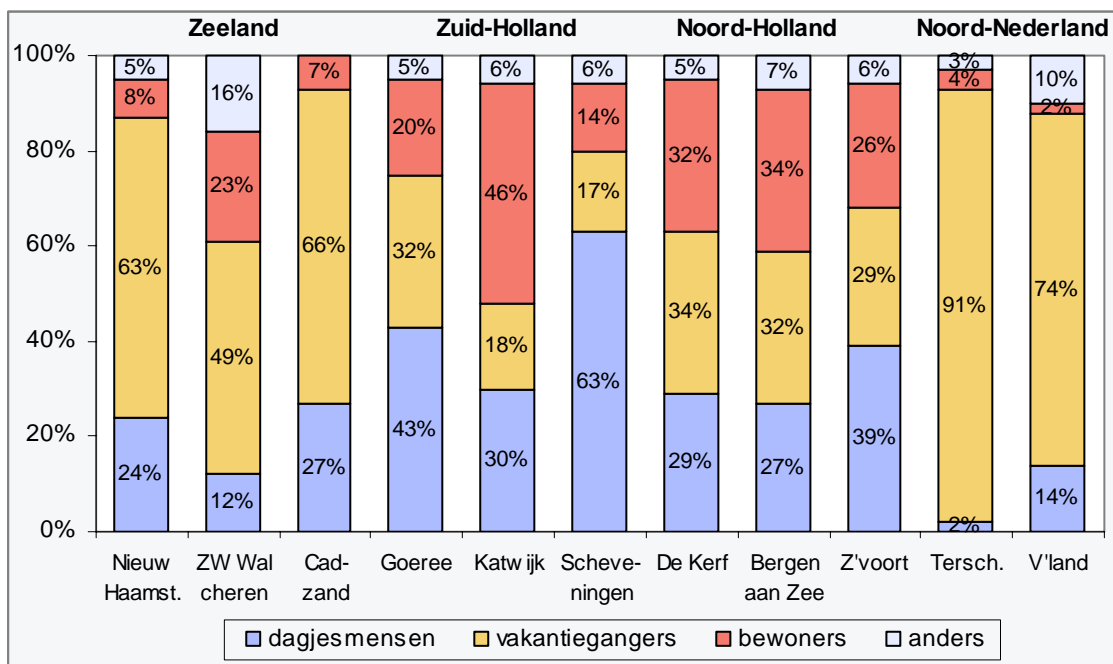
Aan alle respondenten is gevraagd aan te geven tot welk type strandgebruiker zij zichzelf rekenen. Daarbij kon men kiezen uit:

- Ik ben een dagje aan het strand
- Ik ben op vakantie aan de kust (zomerhuisje, hotel, camping)
- Ik ben bewoner uit de directe omgeving van het strand
- Anders, namelijk: .....

Onder alle respondenten op alle stranden is 48% vakantiegangers, 27% dagjesmensen en 19% bewoners uit de directe omgeving.

Het is aan de respondenten zelf overgelaten om zich als kustbewoner te typeren. Er heeft geen controle plaatsgevonden aan de hand van de postcode van het huisadres, omdat het onduidelijk is welke postcodes wel en welke niet tot de directe omgeving gerekend kunnen worden.

Verdeling type strandgebruiker per strand

Per strand zijn wat betreft het type strandgebruiker grote verschillen te zien. Vakantiegangers zijn het talrijkst op de stranden van:

- Terschelling Oosterend (91%)
- Vlieland Stortemelk (74%)
- Cadzand Bad (66%)
- Nieuw-Haamstede (63%)

Dagjesmensen zijn het talrijkst op de stranden van:

- Scheveningen (63%)
- Goeree (43%)
- Zandvoort (39%)

Vaker dan elders zijn de strandgebruikers bewoners uit de directe omgeving op het strand van:

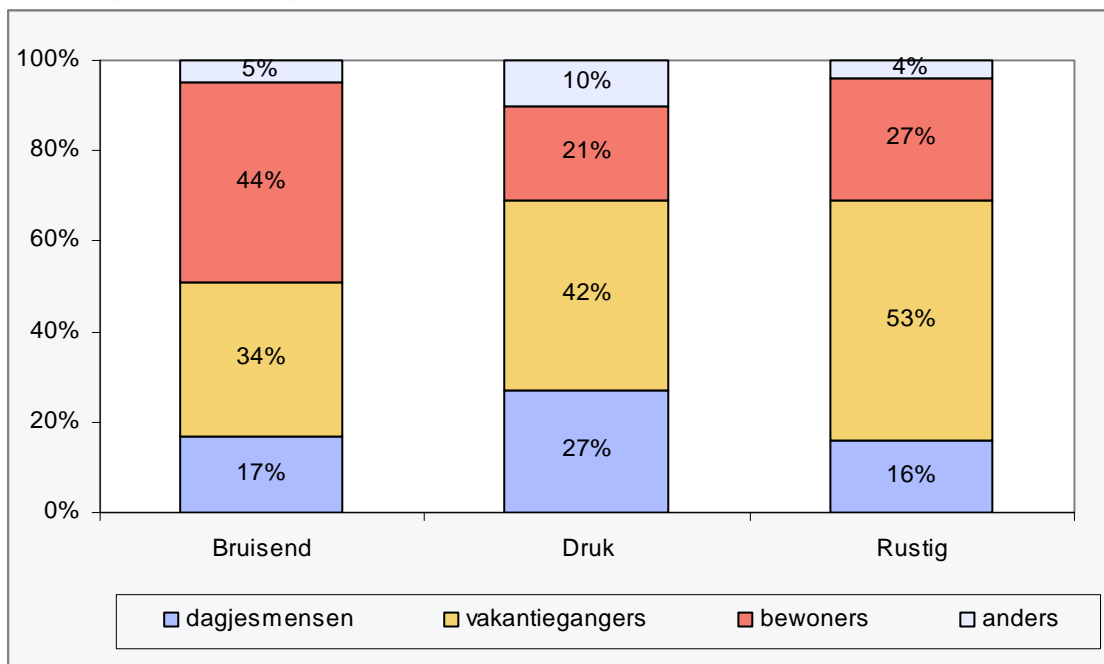
- Katwijk (44%)
- De Kerf (31%)
- Zandvoort (33%)
- Bergen aan zee (33%)

In Katwijk vormen bewoners uit de directe omgeving zelfs de grootste groep strandgebruikers.

In de regio's Noord-Nederland en Zeeland is het grootste deel van het strandpubliek vakantieganger (respectievelijk 81% en 59%). In de overige twee regio's (Zuid- en Noord-Holland) is het type strandgebruiker meer gelijkmatig verdeeld.

Er is ook een uitsplitsing gemaakt naar type strand. Het valt op dat op de bruisende stranden de meeste dagjesmensen komen (44%) en op de rustige stranden vooral vakantiegangers (53%).

Verdeling type strandgebruik per type strand

2.2 Doel strandbezoek

Bij de vraag waarom men het strand bezoekt, was het de bedoeling om alleen het belangrijkste bezoekmotief aan te geven. Een aantal respondenten heeft echter meer dan één antwoord gegeven.

De helft van de respondenten geeft aan vooral te komen om te zonnen op het strand. Ruim een kwart komt om te wandelen. Slechts een zeer kleine minderheid komt voornamelijk om te surfen of een andere watersport te bedrijven (1%). Onder de categorie 'overig' worden zeer uiteenlopende bezigheden genoemd. Meerdere respondenten noemen: vliegeren en winkelen (uitsluitend Scheveningen).

Tabel 4: Voornaamste doel op het strand

Doel strandbezoek	%
Zonnen	51%
Wandelen	27%
Zwemmen	16%
Mensen kijken	10%
Watersporten	1%
Anders	24%
Gemiddeld aantal antwoorden	1,3

Op de volgende stranden komt men vooral om te zonnen:

- Zuidwest-Walcheren (70%)
- Cadzand (66%)
- Goeree (67%)
- Katwijk (65%)
- Scheveningen (61%)

Wandelen doet men vooral op het strand van:

- De Kerf (80%)
- Zandvoort (42%)
- Vlieland (39%)

Op het strand van Zandvoort is mensen kijken ook een belangrijk doel (23%). In Scheveningen en Zandvoort is zwemmen opmerkelijk weinig vaak het voornaamste doel van de komst naar het strand (respectievelijk 6% en 3%). Naar Nieuw-Haamstede (31%) en Cadzand (31%) komt men juist vaker om te zwemmen.

2.3 Reden komt naar dit strand

Gevraagd is waarom men juist voor het betreffende strand koos. Hierbij mocht men meerdere antwoorden geven. Dit is dan ook veelvuldig gedaan (gemiddeld 2,9 antwoorden per persoon). De meeste mensen geven aan dat gekozen is voor dat strand vanwege de bereikbaarheid (45%) en de nabijheid (43%). De overige redenen voor de keuze voor het betreffende strand variëren.

Tabel 5: Reden bezoek dit strand

Reden dit strand bezocht	%
Goed bereikbaar	45%
Dichtbij	43%
Schoon strand	35%
Rustig	30%
Natuurlijke omgeving	29%
Breed strand	27%
Leuke strandtenten	22%
Schoon water	17%
Veel voorzieningen	14%
Veilig voor zwemmers	10%
Overig	19%
Gemiddeld aantal antwoorden	2,9

De bezoekers komen vooral voor een rustige, natuurlijke en schone omgeving op de stranden van:

- Nieuw-Haamstede
- De Kerf
- Terschelling Oosterend

Naar Goeree gaat men (vaker dan elders) voor het brede strand. Scheveningen wordt bezocht vanwege de leuke strandtenten en de vele voorzieningen.

2.4 Frequentie strandbezoek

Zomer

In de zomer bezoekt bijna de helft van de respondenten een enkele keer het strand. Een kwart bezoekt een paar keer per maand een strand en nog eens (ruim) een kwart een paar keer per week of bijna dagelijks.

Tabel 6: Hoe vaak bezoekt u in de zomer een strand in Nederland?

Frequentie bezoek zomer	%
Een enkele keer	46%
Paar keer per maand	24%
Paar keer per week	17%
Bijna dagelijks	13%
Totaal	100%

De strandgebruikers komt in de zomer meer frequent op het strand van:

- Zuidwest-Walcheren
- Katwijk

Minder frequent op het strand van:

- Scheveningen

Winter

In de winter wordt het strand minder frequent bezocht. Driekwart bezoekt 's winters nooit of slechts een enkele keer een strand. Slechts 8% komt een paar keer per week of vaker naar het strand.

Tabel 7: Hoe vaak bezoekt u in de rest van het jaar een strand in Nederland?

Frequentie bezoek buiten seizoen	%
Nooit	14%
Een enkele keer	61%
Paar keer per maand	16%
Paar keer per week	5%
Bijna dagelijks	3%
Weet niet	1%
Totaal	100%

De verschillen in bezoekfrequentie zijn vrij groot. Strandgebruikers komen in de winter nog vrij frequent op de stranden van:

- Zuidwest-Walcheren
- Katwijk
- De Kerf

Hooguit een enkele keer komt men op het strand van:

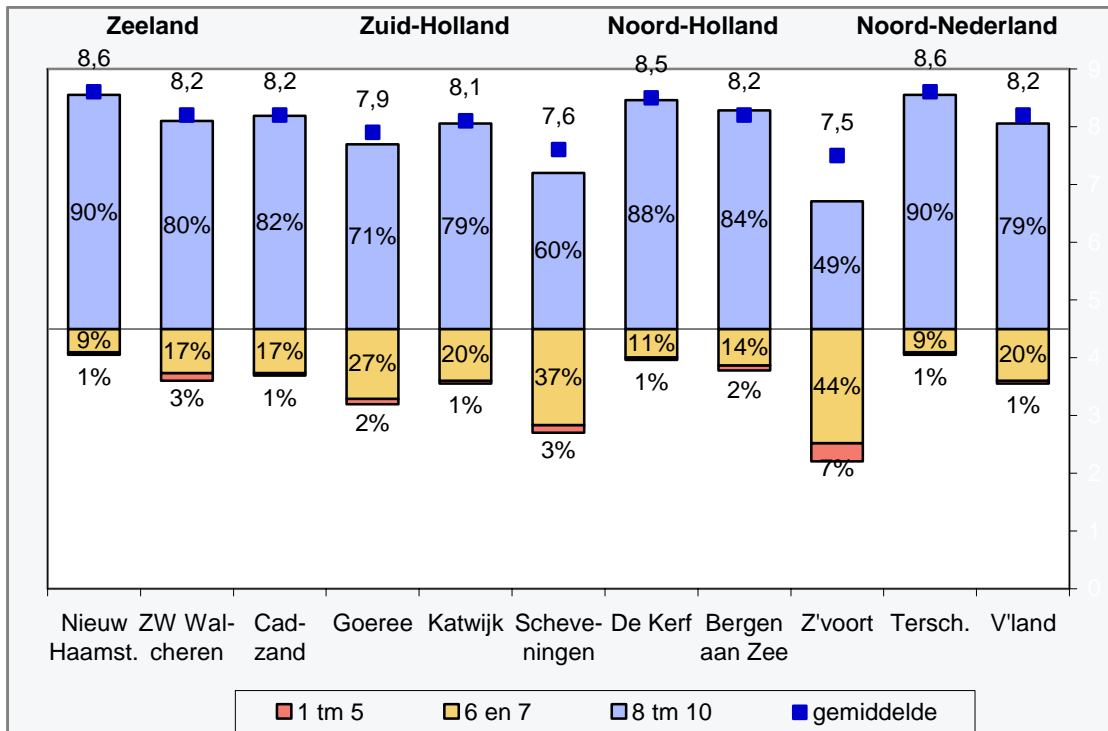
- Nieuw-Haamstede
- Cadzand
- Terschelling
- Vlieland

Een overzicht van de belangrijkste kenmerken per strand staan in de appendix. Tot slot van dit hoofdstuk volgt nog een paragraaf waarin beschreven wordt hoe het strand door de strandgebruikers gewaardeerd wordt.

2.5 Waardering van het strand

Aan alle respondenten is als eerste vraag voorgelegd met een rapportcijfer aan te geven hoe men het strand waardeert. De algemene waardering van het strand waar men is, is hoog: gemiddeld een 8.2. Er zijn echter grote verschillen per strand.

Kunt u met een rapportcijfer van 1 t/m 10 aangeven hoe u dit strand waardeert?

Het valt op dat twee van de drie bruisende stranden, namelijk Scheveningen en Zandvoort wat lager beoordeeld worden (7.6 en 7.5 respectievelijk) en dat drie van de vier rustige stranden wat hoger beoordeeld worden, Nieuw-Haamstede 8.6, De Kerf 8.5 en Terschelling Oosterend 8.6.

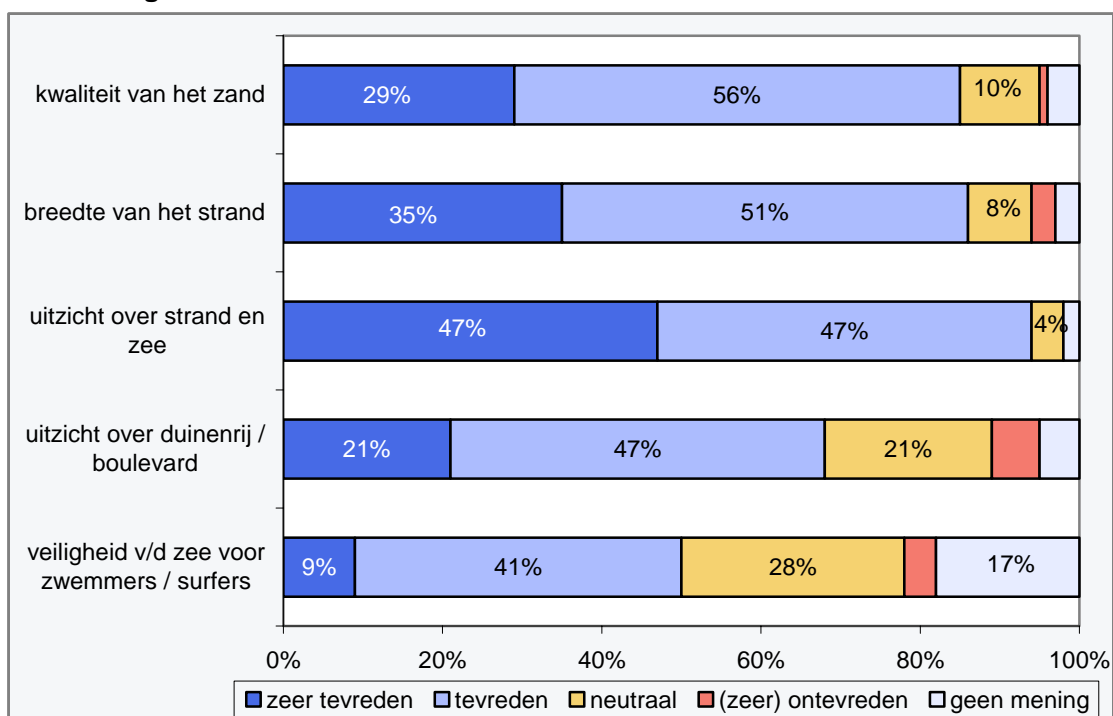
Er is aan de strandgebruikers een aantal stellingen voorgelegd, die met de kwaliteit van het strand te maken hebben. Ook over deze aspecten is men over het algemeen (zeer) tevreden.

Een paar uitzonderingen:

- Op het strand van Goeree is 7.7% ontevreden over de kwaliteit van het zand. Het valt op dat men hier, blijkens de door Rijkswaterstaat geleverde informatie, in 2005 nog zand heeft gesuppleerd.
- Op het strand van Zandvoort is 21% ontevreden over het uitzicht over de boulevard of de eerste duinenrij.
- Op het strand van Terschelling Oosterend is 15% ontevreden over de veiligheid van de zee voor zwemmers en surfers.

Tussen de overige deelgroepen zijn hierin geen verschillen.

Kunt u aangeven hoe tevreden u bent over enkele kenmerken van dit strand?

Er is geprobeerd een verband vast te stellen tussen de algemene waardering en de tevredenheid met de deelaspecten. Een dergelijk verband is echter niet gevonden.

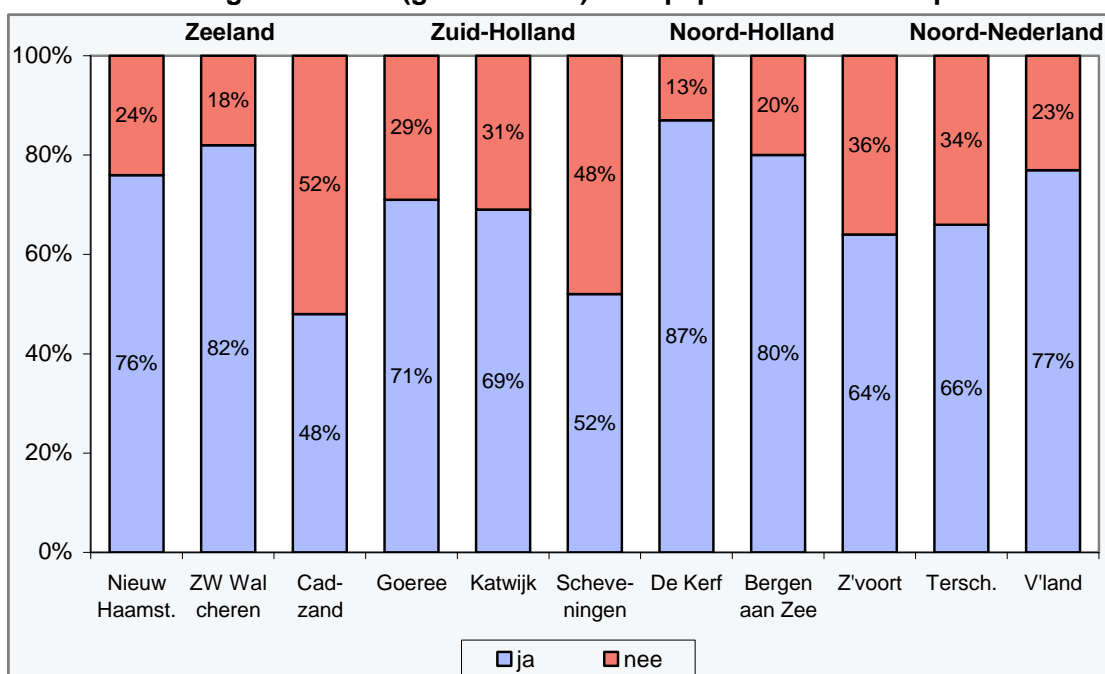

3 Bekendheid met zandsuppletie

3.1 Bekendheid met het fenomeen zandsuppletie

In de vragenlijst is uiteengezet dat er regelmatig onderhoudswerkzaamheden aan de zeeeringen worden verricht. Er is uitgelegd dat één van de maatregelen bestaat uit het van ver uit zee halen van zand en vervolgens naar de kust brengen via een pijpleiding. Gevraagd is of men daar wel eens iets over gehoord of gelezen heeft. Bijna driekwart (69%) van de respondenten is bekend met het op het strand spuiten van zand. Hierin zijn grote verschillen per strand:

Heeft u wel eens gehoord van (gelezen over) het opspuiten van zand op het strand?

Men kent het fenomeen vaker dan gemiddeld op de stranden van:

- De Kerf
- Zuidwest-Walcheren
- Bergen aan Zee

Bewoners uit de directe omgeving kennen het fenomeen bijna allemaal (89%). Dit verklaart deels de hoge bekendheid op de stranden van De Kerf en Bergen aan Zee; daar komen relatief veel bewoners uit de directe omgeving.

Men kent het fenomeen minder goed op de stranden van:

- Scheveningen
- Cadzand Bad

Dagjesmensen kennen het fenomeen zandsuppletie minder goed (62%) dan vakantiegangers en bewoners. In Scheveningen komen veel dagjesmensen. Dit verklaart mogelijk (gedeeltelijk) de lage bekendheid in Scheveningen. De lage bekendheid in Cadzand Bad

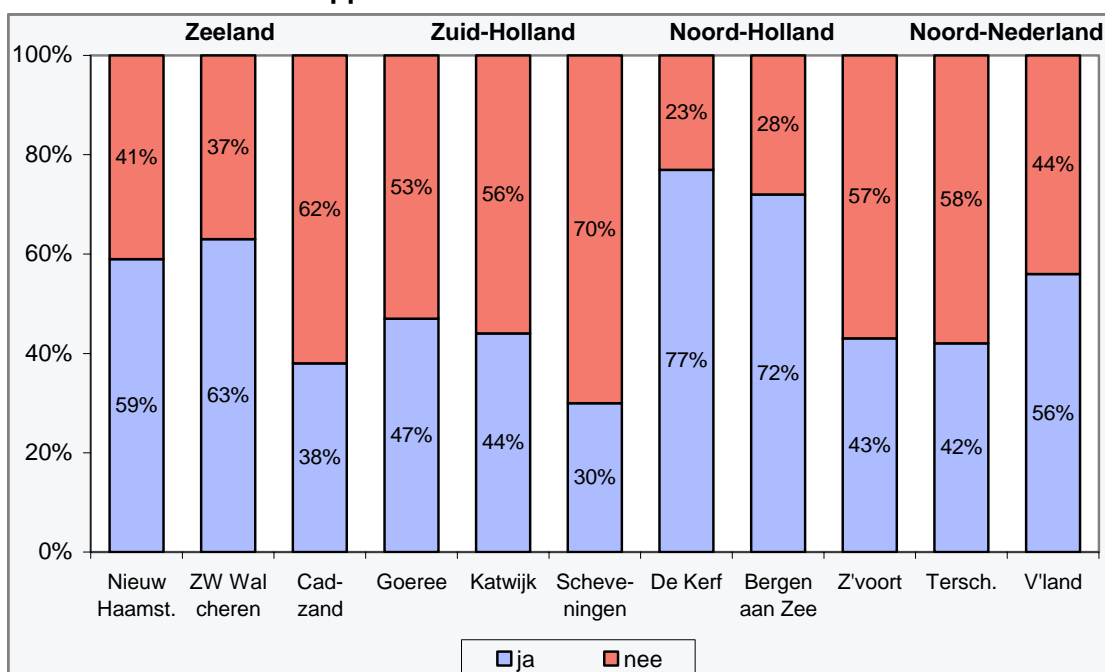
heeft waarschijnlijk te maken met de vele buitenlandse vakantiegangers (38% op het totale aantal respondenten in Cadzand Bad).

Per regio bekeken valt Zuid-Holland op, waar men het fenomeen relatief slecht (64%) kent. Binnen de deelgroep 'bruisende stranden' kent men het fenomeen ook minder goed. Slechts 55% weet daar van het opspuiten van zand op het strand. Dit is logisch aangezien Scheveningen en Cadzand Bad twee van de drie bruisende stranden zijn.

3.2 Bekendheid met de term 'zandsuppletie'

Vervolgens kwam aan de orde of men de term 'zandsuppletie' kende. Iets meer dan de helft (51%) van de respondenten is bekend met deze term. Ook hier zijn grote verschillen per strand te zien, maar die komen sterk overeen met de in paragraaf 3.1 beschreven verschillen.

Kende u de term 'zandsuppletie'?

Ook binnen de deelgroepen zijn de verschillen volstrekt identiek aan die bij de bekendheid met het opspuiten van zand op het strand.

3.3 Getuige geweest van zandsuppleties

Na uitleg van de term 'zandsuppletie' is aan iedereen de vraag voorgelegd: *Heeft u wel eens de werkzaamheden gezien waarbij zand vanuit zee op het strand wordt gespoten, en vervolgens met een bulldozer verspreid over het strand?*

Tabel 8: Werkzaamheden zandsuppletie gezien

Zandsuppletie op strand gezien	%
Ja, heb ik gezien	45%
Ik heb dat op TV / film / foto gezien	16%
Nee, ik heb dat nog nooit gezien	39%
Totaal	100%

Ook hier zijn weer grote verschillen per strand te zien, die gelijkenis vertonen met de eerder gevonden verschillen in bekendheid met zowel het fenomeen als de term 'zandsuppletie'. Men heeft het opspuiten van zand **relatief vaak gezien** op de stranden van:

- Zuidwest-Walcheren (73%)
- De Kerf (65%)
- Bergen aan Zee (55%).

Driekwart van de bewoners uit de directe omgeving heeft wel eens een zandsuppletie gezien. Dit verklaart (deels) waarom men op De Kerf en Bergen aan Zee zo vaak een zandsuppletie gezien heeft: het publiek bestaat hier immers uit relatief veel bewoners.

Op Zuidwest-Walcheren worden frequenter dan elders zandsuppleties uitgevoerd. Ook de vakantiegangers en dagjesmensen hebben dus een grotere kans ooit een zandsuppletie te zien. Hiermee kan ook verklaard worden dat men het fenomeen en de term hier beter kent.

Men heeft **minder vaak** een zandsuppletie gezien op de stranden van:

- Cadzand Bad (30%)
- Scheveningen (23%)

Van de dagjesmensen heeft slechts een derde (32%) wel eens een zandsuppletie gezien. Ook in de regio Zuid-Holland en binnen de deelgroep 'bruisende stranden' heeft men minder vaak een zandsuppletie gezien (respectievelijk 33% en 31%).

In Zuid-Holland, vooral in Katwijk, worden maar weinig zandsuppleties uitgevoerd. De kans om (daar) een zandsuppletie te zien is dus kleiner.

Strandgebruikers van Zuidwest-Walcheren, De Kerf en Bergen aan Zee zijn dus een soort 'ervaringsdeskundigen' terwijl de strandgebruikers van Cadzand en Scheveningen relatief weinig over het onderwerp weten.

4 Aspecten zandsuppletie

In dit hoofdstuk komen stellingen over (de uitvoering van) zandsuppleties aan de orde. Er is steeds gesproken over 'zandsuppleties', echter aangenomen kan worden dat respondenten altijd uitspraken doen over 'strandsuppleties', aangezien men op het strand weinig van 'vooroeversuppleties' ziet en nog minder ervaart.

Ook hier is steeds gekeken naar verschillen tussen de deelgroepen. Er is een extra doorsnijding gemaakt op basis van de (zelf aangegeven) kennis over zandsuppleties. Mensen kijken doorgaans anders tegen zandsuppleties aan wanneer zij er direct mee in aanraking zijn geweest. Daarom is ook een uitsplitsing gemaakt in drie groepen strandgebruikers die als antwoord op de vraag 'heeft u wel eens een zandsuppletie gezien' antwoorden:

- Ja, ik heb dat soort werkzaamheden wel eens op het strand gezien
- Ik heb het wel eens gezien op televisie / film / foto
- Nee, ik heb dat nog nooit gezien

4.1 Tevredenheid met zandsuppleties

Aan alle strandgebruikers is gevraagd **of zij tevreden zijn met de wijze waarop zandsuppleties aan de Nederlandse kusten worden uitgevoerd**. 54% is (zeer) tevreden en slechts 2% is in enige mate ontevreden met de wijze waarop zandsuppleties worden uitgevoerd. Een vrij groot percentage beoordeelt de vraag neutraal (28%) of heeft er geen mening over (15%).

Tabel 9: Tevredenheid met wijze uitvoering zandsuppleties in het algemeen

Tevredenheid met uitvoering Zandsuppleties (n=1569)	%
Zeer tevreden	10%
Tevreden	44%
Neutraal	28%
Ontevreden	2%
Zeer ontevreden	0%
Geen mening	16%
Totaal	100%

Per strand zijn duidelijke verschillen te zien. Het valt op dat bezoekers op twee van de drie kusten waar zij meer bekend zijn met zandsuppleties, Zuidwest-Walcheren en De Kerf, vaker een mening heeft over de uitvoering van zandsuppleties (respectievelijk 73% en 69%). Gebruikers van de stranden van Scheveningen en Cadzand Bad geven veel minder vaak een mening (47% en 51%). Dit lijkt logisch; diegenen, die meer van zandsuppleties weten zullen vaker hun mening geven.

Bij een opsplitsing naar type strandgebruiker blijkt dat bewoners vaker hun mening geven dan dagjesmensen (respectievelijk 63% en 51%). Zoals te verwachten was, geven degenen die wel eens een zandsuppletie gezien hebben vaker hun mening (70%) dan degenen die niets gezien hebben (42%). Het is opvallend dat het hebben van een mening resulteert in een positiever beeld over zandsuppleties.

Iets gezien of gehoord over een zandsuppletie op de kust ter plaatse

Van alle strandgebruikers heeft ongeveer een derde (34%) wel eens iets gezien of gehoord over een zandsuppletie op de kust ter plaatse. Op de stranden van Zuid-Holland gebeurt dit opmerkelijk veel minder vaak (21% van de gebruikers) dan elders. Dit heeft twee mogelijke verklaringen, die al eerder genoemd zijn: in Zuid-Holland (vooral Katwijk) hebben minder zandsuppleties plaatsgevonden. In Scheveningen bestaat het publiek voor een groot deel uit dagjesmensen, die minder kans hebben om een zandsuppletie te zien.

Tevredenheid met de suppletie ter plaatse

Aan de strandgebruikers die ter plaatse iets gehoord of gezien hebben van een zandsuppletie, is gevraagd of zij hierover tevreden waren. Weer heeft een groot deel van de respondenten hierover geen mening of oordeelt hierover neutraal. Een overgrote meerderheid is (zeer) tevreden. Slechts 3% is ontevreden.

Tabel 10: Tevredenheid met zandsuppletie ter plaatse (niet gewogen)

Tevreden over zandsuppletie ter plaatse ter plaatse (n=552)	%
Zeervredend	15%
Tevredend	54%
Ontevredend	3%
Zeervredend	1%
Neutraal	20%
Geen mening	7%
Totaal	100%

Aangezien slechts een derde van de respondenten deze vraag beantwoord heeft, is een uitsplitsing naar strand niet zinvol. Een uitsplitsing naar type strandgebruiker, type strand en regio is wel gemaakt, maar daar zijn geen verschillen in tevredenheid waargenomen.

4.2 Gevoel van veiligheid kust

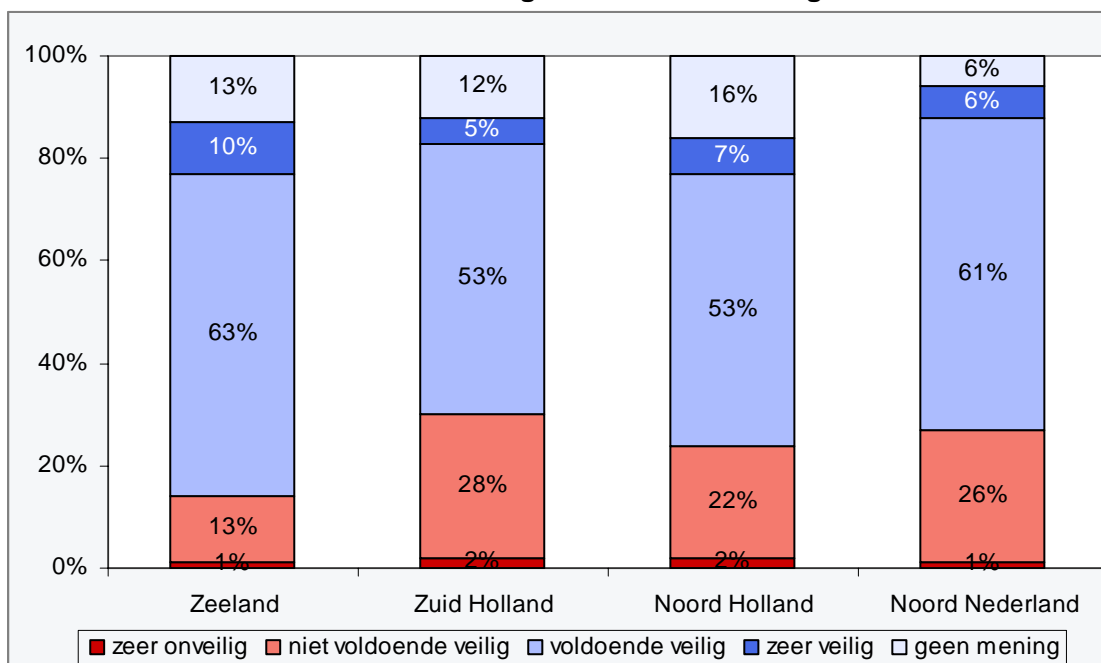
Aan alle respondenten is gevraagd **of men denkt dat de kust van Nederland veilig is voor overstromingen**. Een ruime meerderheid van alle respondenten geeft aan de kust van Nederland voldoende veilig of zelfs zeer veilig te vinden. Toch vindt een kwart van de respondenten de kust niet veilig. 13% van de respondenten heeft geen mening. Dit betreft vooral buitenlandse bezoekers. Van de Nederlandse respondenten heeft slechts 8% geen mening.

Tabel 11: Veiligheid Nederlandse kust

Nederlandse kust is veilig voor overstromingen (n=1569)	%
Zeer veilig	7%
Voldoende veilig	56%
Niet voldoende veilig	22%
Zeer onveilig	2%
Geen mening	13%
Totaal	100%

Opvallend is dat strandgebruikers in Zeeland de kust vaker als veilig aanduiden dan strandgebruikers in andere regio's. In Zeeland is 73% van mening dat de kust veilig is terwijl in andere regio's 61% van de gebruikers de kust veilig acht. In Zuid-Holland vindt men de kust minder vaak veilig. Hier vindt 30% de kust onvoldoende veilig, terwijl men de overige regio's 21% van de respondenten de kust onvoldoende veilig acht.

Denkt u dat de kust van Nederland veilig is voor overstromingen?

Bewoners zijn veel vaker negatief over de veiligheid dan de overige strandbezoekers. Van de bewoners acht 37% de Nederlandse kust onvoldoende veilig, slechts 56% denkt dat de kust voldoende veilig is.

Of men wel eens zandsuppleties gezien heeft speelt hier een interessante rol: wie zandsuppleties op televisie, film of foto gezien heeft, denkt vaker dan degenen die dat niet gezien hebben dat Nederland veilig is (71% versus 62%). Blijkbaar wordt er in het beeldmateriaal de juiste toon aangeslagen om de mensen zich veilig te laten voelen.

Veiligheid kuststreek ter plaatse

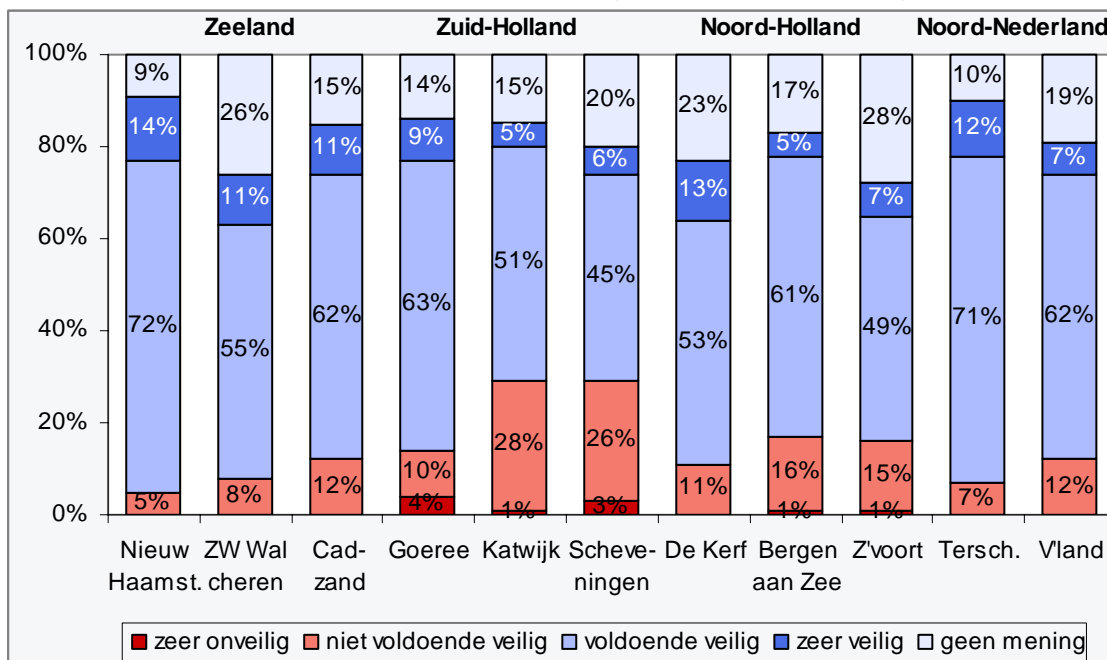
Er is vervolgens aan iedereen gevraagd of men de kust **ter plaatse** veilig acht. 68% van de strandgebruikers vindt de kust ter plaatse wel veilig. Een minderheid van 15% denkt dat de kuststreek ter plaatse in enige mate onveilig is voor overstromingen.

Tabel 12: Veiligheid kuststreek ter plaatse (niet gewogen)

Kuststreek ter plaatse veilig voor overstromingen (n=1569)	%
Zeer veilig	9%
Voldoende veilig	59%
Niet voldoende veilig	14%
Zeer onveilig	1%
Geen mening	17%
Totaal	100%

Er zijn grote verschillen per strand:

Denkt u dat de kuststreek hier ter plaatse veilig is voor overstromingen?

De kust wordt **vaker veilig** geacht op de stranden van:

- Nieuw-Haamstede
- Terschelling Oosterend

De kust wordt **minder vaak veilig** geacht op de stranden van Zuid-Holland:

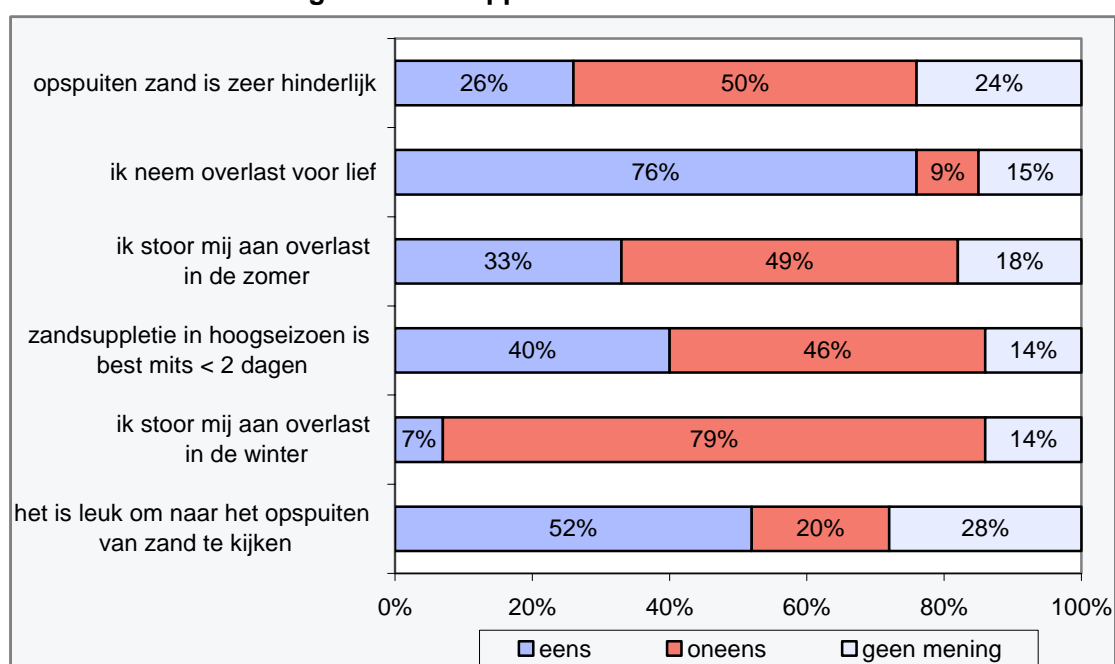
- Katwijk
- Scheveningen

Bewoners achten de kust ter plaatse ook veel vaker onveilig (28%).

4.3 Stellingen over zandsuppletie

Hieronder worden de reacties op de stellingen weergegeven. Er zijn steeds drie antwoord categorieën: eens, oneens en geen mening. De stellingen zijn gegroepeerd naar twee thema's: overlast door zandsuppleties en uitvoeringsaspecten rond zandsuppleties. (Dit is niet de volgorde zoals in de vragenlijst is aangehouden.) Eerst volgen de stellingen die te maken hebben met overlast door het uitvoeren van zandsuppleties.

Overlast door uitvoering van zandsuppleties

Een kwart van de strandgebruikers is het eens met de **algemene stelling** dat het opspuiten en verspreiden van zand op het strand zeer hinderlijk is voor strandbezoekers. Slechts 9% is het oneens met de stelling 'overlast door zandsuppleties neem ik voor lief'.

Tussen deelgroepen zijn de verschillen niet groot, echter de groep die wel eens een zandsuppletie gezien heeft, geeft vaker aan dat dit zeer hinderlijk is (30%). Hoewel zij het vaker zeer hinderlijk vinden nemen ze de overlast ook vaker voor lief. Maar liefst 83% van degenen die een zandsuppletie gezien hebben, neemt de overlast voor lief.

Als specifiek gevraagd wordt naar **overlast in de zomer** blijkt een groter percentage, namelijk 33%, er bezwaar tegen te hebben als (zomers) een deel van het strand met afzettingen wordt afgesloten voor een zandsuppletie. Bijna de helft is het **oneens** met de stel-

ling dat zandsuppleties ook best in het hoogseizoen (juli, augustus) uitgevoerd kunnen worden.

Onder de volgende groepen bestaat het meeste verzet tegen het afsluiten van het strand in de zomer:

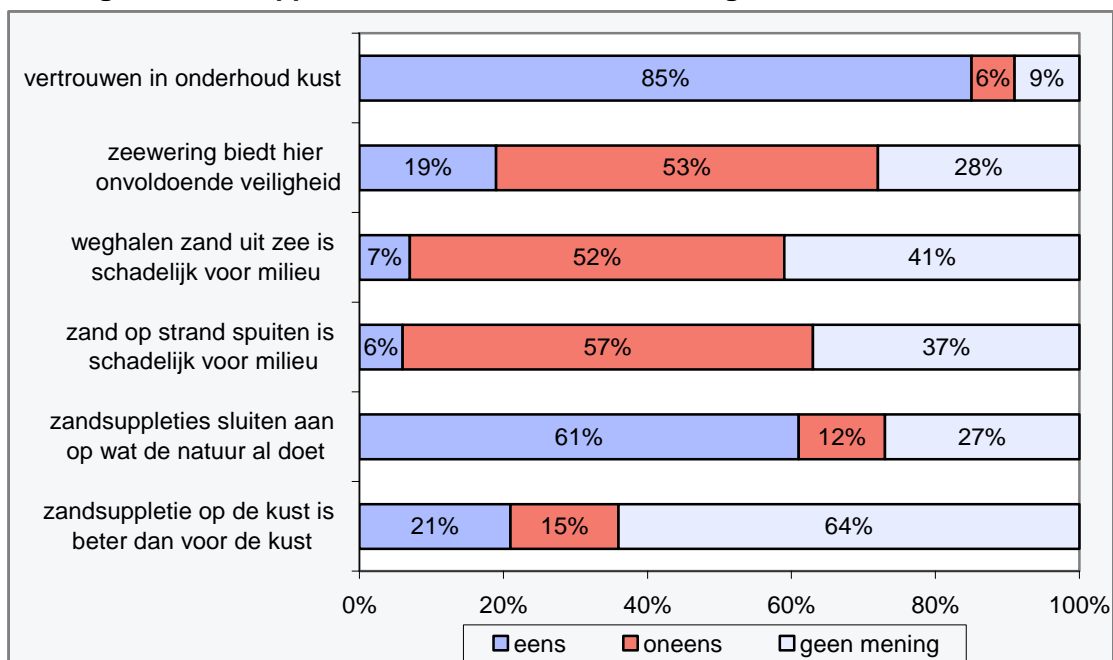
- strandgebruikers van Zuidwest-Walcheren (49%)
- bewoners (41%)
- diegenen die een zandsuppletie hebben gezien (39%)

Onder bezoekers van De Kerf bestaat de minste weerstand tegen het afsluiten van het strand in de zomer (20%). De overlast is hier beperkt, want bezoekers komen vooral om te wandelen.

Het **afsluiten van het strand in de herfst, lente of winter** stuit op veel minder bezwaren. Er zijn geen verschillen binnen de deelgroepen.

Een krappe meerderheid van alle respondenten is het eens met de stelling **‘het is leuk om naar het opspuiten van zand te kijken’**. Een relatief groot deel heeft hierover geen mening (26%). Dat lijkt logisch, omdat het moeilijk is om je hier een voorstelling van te maken als je het nog nooit gezien hebt. Bewoners uit de directe omgeving en mensen die wel eens een suppletie hebben gezien, hebben meestal wel een mening (respectievelijk 80% en 85%). Bewoners vinden het ook vaker leuk om naar een zandsuppletie te kijken (59%) net als mensen die wel eens een zandsuppletie gezien hebben (63%).

Beleving van zandsuppletie in relatie tot milieu en veiligheid

De stelling **‘ik heb er vertrouwen in dat de kust op de juiste manier wordt onderhouden’** wordt door een overgrote meerderheid onderschreven (86%). Slechts 6% is het hier niet mee eens.

De stelling wordt vaker dan gemiddeld onderschreven in Zeeland:

- Nieuw-Haamstede (91%)
- Zuidwest-Walcheren (89%)

En minder vaak in Noord en Zuid-Holland:

- Katwijk (78%)
- Zandvoort (81%)

Ook bewoners hebben relatief gezien minder vaak vertrouwen in het onderhoud van de kust: 79% heeft er vertrouwen in.

Nogmaals is gevraagd naar de **veiligheid van de kust ter plaatse**. Ditmaal als stelling geformuleerd: 'De zeewering hier ter plaatse biedt onvoldoende bescherming tegen de zee'. 19% is het met de stelling eens. Iets meer dan de helft is het ermee oneens.

Men vindt zandsuppletie niet **schadelijk voor het milieu**: noch het weghalen van zand uit de zee, noch het zand op het strand spuiten. Sterker nog, men vindt dat **'zandsuppleties aansluiten op wat de zee van nature al doet, namelijk het verplaatsen van zand naar de kust'**. Van alle respondenten is slechts 12% het hier niet mee eens. Er zijn geen verschillen binnen de deelgroepen.

Vervolgens wordt gesteld dat **het aanbrengen van zand op het strand beter werkt dan voor de kust onder water**. Hierover heeft een ruime meerderheid (61%) geen mening. Hierin is geen verschil binnen de deelgroepen, ook niet tussen degenen die wel en geen zandsuppleties gezien hebben. De betrouwbaarheid van de uitslag van de stelling kan dan ook betwist worden. Op de meeste stranden is een iets groter percentage het met de stelling eens dan oneens, maar het verschil is ook nog eens klein.

4.4 **Samengevat**

Strandgebruikers hebben een vrij laconieke houding ten aanzien van de hinder ten gevolge van zandsuppleties. 'Ja, het is zeer hinderlijk' zegt een kwart van de strandgebruikers. Maar, 'ach, ik neem de overlast voor lief' zegt ruim driekwart van de respondenten. Zij die wel eens suppleties gezien hebben, zeggen deze vaker zeer hinderlijk te vinden, maar nemen de overlast ook vaker voor lief.

Over zandsuppleties in het hoogseizoen is men stilliger: Daartegen heeft een derde bezwaar. Dit geldt vooral bewoners en degenen die wel eens een suppletie gezien hebben. Op Zuidwest-Walcheren heeft de helft van de strandgebruikers bezwaar tegen uitvoering van zandsuppleties in het hoogseizoen. In de overige seizoenen stoort het bijna niemand. Veel bezoekers vinden zandsuppleties zelfs wel leuk om naar te kijken.

De uitvoeringspraktijk rondom zandsuppleties leeft maar matig bij strandgebruikers. Veel respondenten hebben hierover geen mening. De overigen zijn overwegend tevreden over de wijze waarop ze worden uitgevoerd.

De overgrote meerderheid (85%) van de respondenten geeft aan er vertrouwen in te hebben dat de kust op de juiste manier wordt onderhouden. Toch voelt een substantieel deel zich onvoldoende veilig. Dit betreft vooral bewoners uit de directe omgeving.

5 Budget voor zandsuppleties en alternatieven

Er gaan stemmen op dat Rijkswaterstaat af moet stappen van het uitgangspunt dat zandsuppleties alleen daar moeten worden uitgevoerd waar de veiligheid in het geding is. Rijkswaterstaat zou ook zandsuppleties moeten uitvoeren (en ervoor betalen) om het strand breed te houden ten behoeve van de recreatie. In dit hoofdstuk wordt daar nader op in gegaan aan de hand van de resultaten van de enquête.

5.1 Strand te smal?

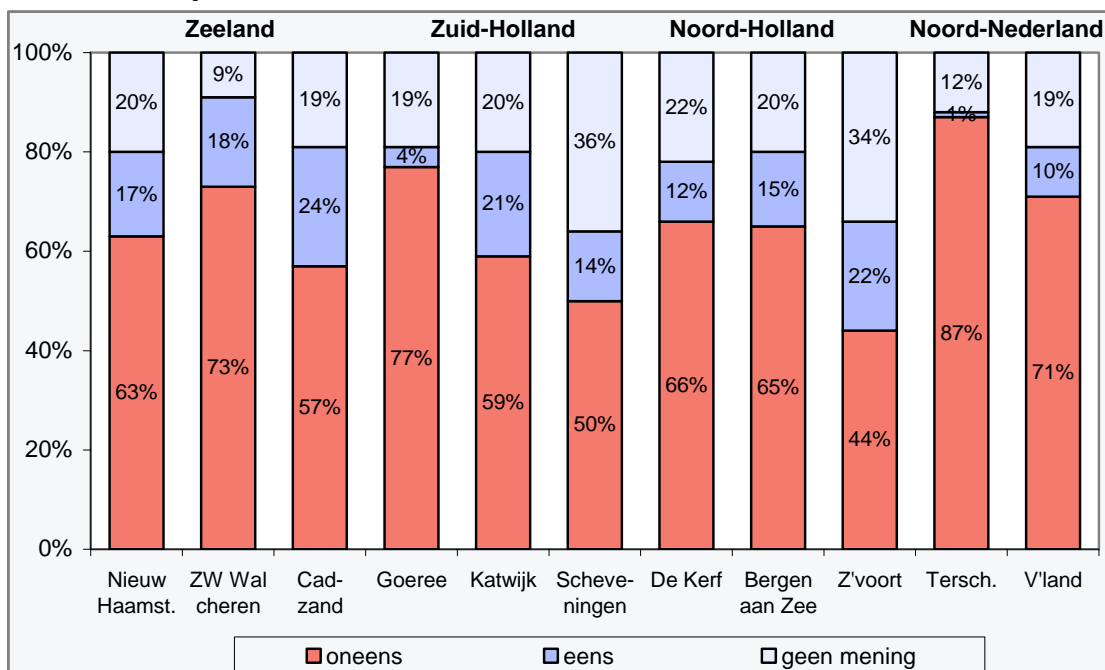
Allereerst aandacht voor de stelling 'Dit strand is bij vloed te smal'. Slechts 14% van de bezoekers geeft aan het strand ter plekke te smal te vinden. 21% van de respondenten heeft er geen mening over.

Tabel 13: Strand bij vloed te smal

Strand te smal (n=1569)	%
Eens	14%
Oneens	65%
Geen mening	21%
Totaal	100%

Er zijn wat dit betreft geen wezenlijke verschillen tussen de stranden. De breedte van het strand is het minst een issue op de stranden van Terschelling Oosterend en Goeree. Verder valt op dat relatief veel bezoekers van Zandvoort en Scheveningen over de breedte van het strand geen mening hebben.

Dit strand is bij vloed te smal

5.2 Aanwending budget zandsuppleties

Een ruime meerderheid (66%) is het eens met de stelling dat **Rijkswaterstaat het budget voor zandsuppleties alleen moet aanwenden voor de bescherming van het land tegen de zee**. Het is mogelijk dat dit percentage beïnvloed is door de manier van vragen. Wellicht heeft een deel van de respondenten de vraag en vooral de inleidende tekst niet goed gelezen. Zij hebben mogelijk niet altijd stilgestaan bij de mogelijkheid van suppleties met een recreatief doel.

Tabel 14: Budget uitsluitend voor de veiligheid

Budget alleen ter bescherming tegen de zee (n=1569)	%
Eens	66%
Oneens	18%
Geen mening	16%
Totaal	100%

Er is nagegaan of de strandgebruikers die het strand te smal vinden, hierover een andere mening hebben dan de rest van de bezoekers. Dat blijkt niet het geval te zijn.

Er is ook gevraagd wie **de kosten voor het mooi breed houden van het strand zou moeten dragen**. Een meerderheid antwoordt Rijkswaterstaat of een andere een overheidsinstelling¹. 20% wil de ondernemers aan de kust ervoor laten opdraaien en 10% wil het zelf wel betalen (bezoekers van het strand).

Tabel 15: Wie moet kosten dragen voor het mooi breed houden van het strand?

Kosten te dragen door (n=1569)	%
Rijkswaterstaat	56%
Gemeente	45%
Provincie	38%
'Kustondernemers'	20%
Waterschap/hoogheemraadschap	17%
Ander deel rijksoverheid	15%
Bezoekers van het strand	10%
Anders	5%
Weet niet/maakt me niet uit	12%
Gemiddeld aantal antwoorden	2,2

5.3 Alternatieven kustwering

Gevraagd naar voorkeur voor het onderhouden van de kust geeft een meerderheid van de respondenten aan zandsuppleties te verkiezen (61%). 23% kiest voor strekdammen en 6% voor basaltblokken en beton. Hierin zijn geen verschillen tussen deelgroepen.

¹ Ook hier is niet uit te sluiten dat sommige respondenten hebben geantwoord vanuit de gedachte dat Rijkswaterstaat in het algemeen voor zandsuppleties moet betalen, en dat zij niet specifiek hebben gedacht aan suppleties die vanuit recreatief oogpunt worden uitgevoerd.

Tabel 16: Naar welke mogelijkheid om de kustwering stevig te houden gaat uw voorkeur uit?

Voorkeur versterken kustwering (n=1569)	%
Zandsuppletie	61%
Aanleg strekdammen	23%
Versterken met basaltblokken en beton	6%
Het maakt me niet uit	8%
Anders	3%
Geen mening	8%
Gemiddeld aantal antwoorden	1,1

5.4 Samengevat

Er lijkt onder de strandgebruikers weinig steun te bestaan voor de aanwending van overheidsbudget voor het breed houden van het strand uit recreatief oogpunt. Eerder bleek al dat zelfs op relatief smalle stranden slechts een minderheid het strand als te smal ervaart. Bovendien blijkt dat zelfs als mensen het strand te smal vinden, zij merendeels niet van mening zijn dat Rijkswaterstaat daaraan het budget moet besteden.

6 Informatiebehoefte

Aan de strandgebruikers is gevraagd aan welke informatie over zandsuppleties zij behoefte hebben. De antwoorden waren voorgecodeerd en bestonden uit de volgende categorieën:

- Geen behoefte aan informatie
- Het effect van zandsuppleties op de veiligheid van de kust
- Waar en wanneer zandsuppleties plaatsvinden
- Waarom zandsuppleties nodig zijn
- Het effect van zandsuppleties op natuur en milieu
- Anders, namelijk...

Over het geheel genomen heeft precies de helft van de respondenten behoefte aan meer informatie. In de regio Zuid-Holland is dit minder, namelijk 42%. Dit geldt vooral voor het strand van Scheveningen waar slechts 34% van de strandgebruikers behoefte heeft aan meer informatie. Dit klopt ook wel met een andere uitsplitsing: dagjesmensen hebben ook veel minder behoefte aan informatie (41%) en op het strand van Scheveningen komen vooral dagjesmensen.

Op het strand van Zuidwest-Walcheren heeft men juist vaker behoefte aan meer informatie (60%).

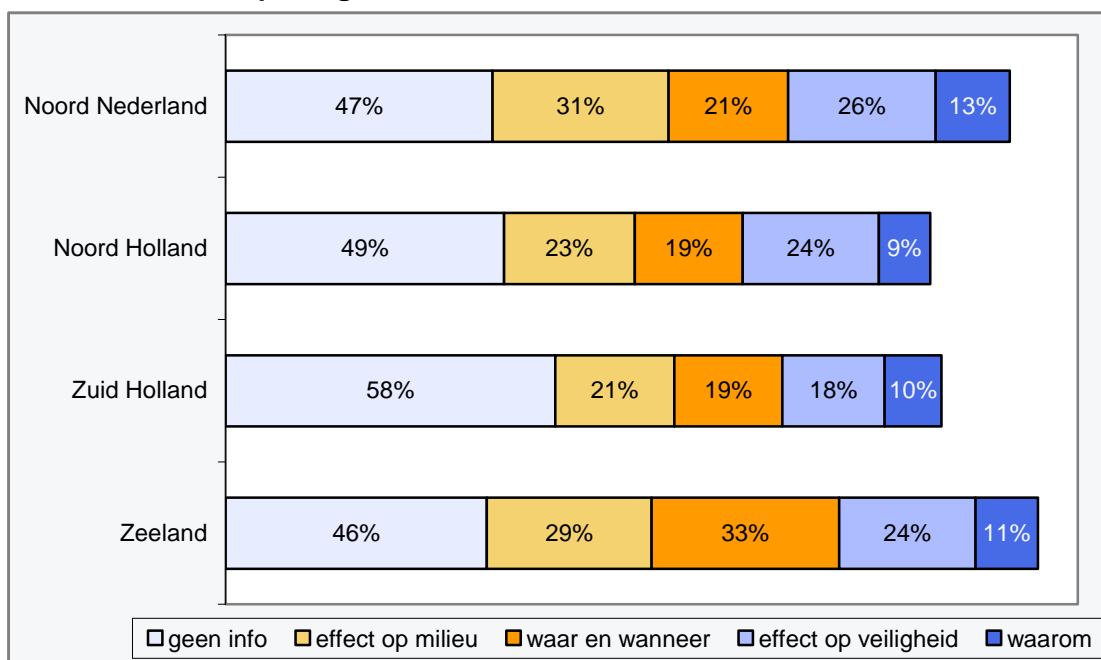
De informatie die men over het algemeen graag wil hebben bestaat vooral uit drie onderwerpen:

- Het effect van zandsuppleties op natuur en milieu (25%)
- Waar en wanneer er zandsuppleties plaatsvinden (24%)
- Het effect van zandsuppleties op de veiligheid van de kust (23%)

Slechts 10% wil weten waarom zandsuppleties nodig zijn.

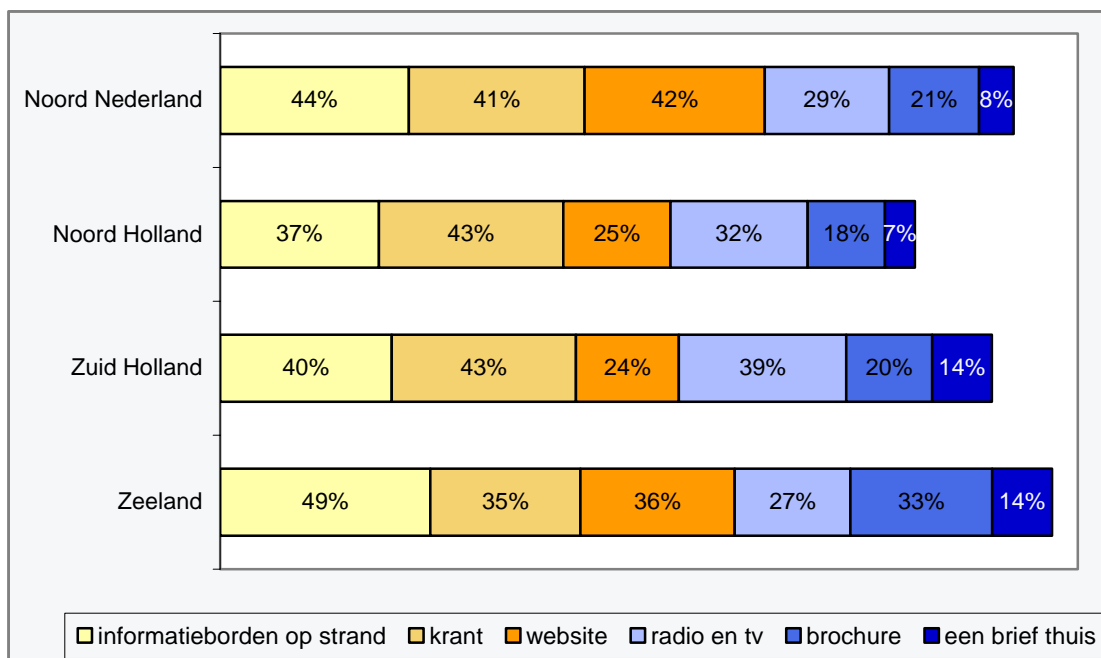
Het verschilt sterk per strand en regio waar men precies de meeste behoefte aan heeft. Zo wil men in Zeeland graag weten waar en wanneer de zandsuppleties plaatsvinden. En in Noord-Nederland wil men vooral graag weten wat het effect is op natuur en milieu.

Informatiebehoefte per regio

Gevraagd naar de voorkeur voor communicatiemiddelen worden meerdere middelen door een substantiële groep genoemd.

Manier van informatie aanleveren

7 Conclusies en aandachtspunten

7.1 Conclusies

Bekendheid groot

Een groot deel van de strandbezoekers is bekend met het fenomeen zandsuppletie, vooral op de stranden van Zuidwest-Walcheren, De Kerf en Bergen aan Zee. Bewoners kennen het fenomeen goed, omdat velen van hen wel eens een zandsuppletie hebben gezien.

Hinder beperkt

De strandbezoekers zijn tamelijk laconiek over de hinder die zandsuppleties veroorzaken. Slechts een kwart zegt zandsuppleties zeer hinderlijk te vinden. Het valt ook op hoe gemakkelijk men de overlast voor lief neemt: driekwart van de strandgebruikers neemt de overlast voor lief. De helft vindt suppleties zelfs wel leuk om naar te kijken. Degenen die wel eens een zandsuppletie gezien hebben, vinden het nog minder vaak een probleem dan de anderen.

Liever niet in hoogseizoen

Wat de strandgangers niet onverschillig laat is het tijdstip van de zandsuppleties: een substantiële groep heeft bezwaar tegen het uitvoeren van (strand)suppleties in de zomer. Dit percentage is nog hoger onder ervaringsdeskundigen: bewoners uit de directe omgeving en anderen die wel eens een strandsuppletie gezien hebben. Op Zuidwest-Walcheren heeft zelfs de helft van de strandgebruikers er bezwaar tegen als zandsuppleties in de zomer worden uitgevoerd.

Deel kustbewoners voelt zich onveilig

Hoewel een merendeel van de strandgebruikers zich veilig voelt achter de Nederlandse kust, is er een substantiële minderheid die zich onvoldoende veilig acht. Dit betreft vooral 'bewoners uit de directe omgeving'.

Budget alleen voor veiligheid

Een meerderheid vindt het strand breed genoeg. Een minderheid (15%) geeft aan het strand te smal te vinden. Een meerderheid geeft aan het ermee eens te zijn dat Rijkswaterstaat het budget ten behoeve van zandsuppleties uitsluitend aanwendt omwille van de veiligheid. De groep die aangeeft het strand te smal te vinden oordeelt hierover niet anders dan de rest.

Informatie

Ongeveer de helft van de strandgebruikers zou graag meer informatie over zandsuppleties willen hebben. Het gaat dan vooral om zandsuppletie in relatie tot de veiligheid van de kust en het effect op het milieu. Ook zou men graag weten waar en wanneer zandsuppleties plaatsvinden. De meest geëigende middelen om de informatie over te brengen, zijn dagbladen, informatieborden op het strand, het Internet en radio/TV.

7.2 Aandachtspunten

Uit de enquête blijkt dat strandgebruikers zich weinig storen aan zandsuppleties. Sterker nog, men vindt het wel leuk om naar te kijken. Het uitvoeren van werkzaamheden in de zomer (hoogseizoen) vindt men echter wel storend. Het is dus een goede keuze om zo min mogelijk (strand)suppleties in de zomer uit te voeren.

Een substantiële minderheid van de strandgebruikers ervaart de kust als onvoldoende veilig. Het gaat hier vooral om de bewoners uit de directe omgeving van de kust. Het verdient aanbeveling om met deze groep gericht te communiceren over zandsuppleties. Gezien de resultaten onder strandgebruikers die wel eens zandsuppleties hebben gezien op televisie, film of foto, is het mogelijk te zijn om de beleving van veiligheid met deze middelen gunstig te beïnvloeden.

Het aanwenden van overheidsgeld voor het breed houden van stranden voor recreatief gebruik wordt niet ondersteund door de uitkomsten van deze enquête. Bovendien geeft slechts een betrekkelijk klein deel van de strandgebruikers (ook op smalle stranden) aan dat het strand te smal is.

Appendix deel 1: Bezoekerskarakteristiek per strand

In onderstaand overzicht wordt een karakteristiek gegeven van de 11 onderzochte stranden. Naast de exacte locatiebeschrijving (tussen haakjes), zijn vermeld het type bezoekers (vakantiegangers, dagjesmensen, bewoners), wat men vooral zoekt en wat men er vooral doet. Opgemerkt wordt dat bereikbaarheid en nabijheid op alle plaatsen een belangrijke rol speelt. Ook is de meest recente zandsuppletie vermeld.

Zeeland

Nieuw Haamstede (tussen paal 9 en 12)

- Vooral vakantiegangers, weinig bewoners
- Schoon strand, natuurlijke omgeving
- Zonnen en zwemmen
- Strandsuppletie in 2003

Zuid West Walcheren (tussen paal 22 en 25)

- Veel vakantiegangers, maar ook redelijk veel bewoners
- Schoon water en strand
- Zonnen, weinig wandelaars
- Relatief frequent bezocht buiten het hoogseizoen
- Vooroever-suppletie in 2005

Cadzand Bad (tussen paal 12 en 14)

- Vooral vakantiegangers en daarnaast redelijk veel dagjesmensen
- Schoon strand, rustig
- Zonnen en zwemmen
- Strandsuppletie in 2001

Zuid-Holland

Goeree (Het Flauwe Werk ongeveer tussen paal 10 en 13)

- Gemengd publiek: veel dagjesmensen en vakantiegangers maar daarnaast ook vrij veel bewoners
- Diverse bezoekmotieven, vooral: breed strand, maar ook: schoon strand, rustig, natuurlijke omgeving
- Zonnen en zwemmen
- Strandsuppletie in 2004

Katwijk (tussen paal 86 en 88)

- Veel bewoners (bijna de helft) en dagjesmensen (een derde)
- Bezoekmotieven divers (nabijheid het belangrijkste)
- Zonnen op het strand
- Frequent bezocht buiten het hoogseizoen
- Vooroever-suppletie 1998/99

Scheveningen (tussen het Kurhaus en de haven)

- Vooral dagjesmensen
- Leuke strandtenten en vele voorzieningen
- Vooral zonnen en daarnaast wandelen en mensen kijken
- Strandsuppletie in 2004

Noord-Holland

De Kerf (tussen paal 29 en 32)

- Gemengd publiek (1/3 bewoners)
- Rustig, natuurlijke omgeving
- Zeer veel wandelaars (vier vijfde)
- Frequent bezoek buiten het hoogseizoen
- Vooroeversuppletie in 2005

Bergen aan Zee (tussen paal 32 en 34)

- Gemengd publiek (1/3 bewoners)
- Schoon strand, leuke strandtenten, breed strand
- Zonnen en wandelen
- Vooroeversuppletie in 2005

Zandvoort (tussen paal 65 en 67)

- Gemengd publiek (1/4 bewoners)
- Leuke strandtenten, veel voorzieningen, breed strand (andere motieven zelden genoemd)
- Wandelen, zonnen en mensen kijken
- Vooroeversuppletie in 2004

Noord-Nederland

Terschelling Oosterend (tussen paal 17 en 18)

- Bijna alleen vakantiegangers (ruim 90%)
- Rustige, natuurlijke omgeving, breed strand
- Vooral zonnen, in mindere mate zwemmen en wandelen
- Vooroeversuppletie 1993 op aanpalend strand.

Vlieland Stortemelk (tussen paal 50 en 52)

- Vooral vakantiegangers (3/4)
- Bezoekmotieven divers
- Zonnen en wandelen
- Vooroeversuppletie 2005 op aanpalend strand

Deel 2: Functionele relaties

8 Inleiding

Dit deel van het rapport bevat de resultaten van het kwalitatieve onderzoek dat Ergo, bureau voor markt- en beleidsonderzoek, in augustus en september 2005 heeft uitgevoerd onder functionele relaties (belanghebbenden, stakeholders) in het kader van het project SLA Kustlijnzorg.

8.1 Probleemstelling

De probleemstelling van het onderzoek onder functionele relaties luidt:

Hoe oordelen de functionele relaties over de kustlijnzorg? Zijn er verschillen in oordeel tussen de diverse typen functionele relaties?

8.2 Doelgroepen

Voor aanvang van het onderzoek is in overleg met RIKZ een lijst met doelgroepen opgesteld. Ergo heeft het onderzoek uitgevoerd onder de doelgroepen op deze lijst:

- Decentrale overheden (provincies, gemeenten, waterschappen)
- Natuur- en milieu-organisaties
- Visserij
- Beroeps- en recreatievaart
- Paviljoenhouders
- Baggerbedrijven (de aannemers die de zandsuppleties uitvoeren)

Bij de selectie van de respondenten is spreiding nagestreefd over de vier betrokken kustregio's van Rijkswaterstaat: Noord-Nederland, Noord-Holland, Zuid-Holland en Zeeland.

8.3 Methode

Er is kwalitatief onderzoek verricht door middel van diepte-interviews. De interviews zijn nagenoeg alle telefonisch afgenomen; enkele respondenten zijn face-to-face geïnterviewd.

Van elke doelgroep is een beperkt aantal leden ondervraagd aan de hand van een gesprekspuntenlijst. De gespreksrichtlijn voor de interviews omvat naast vragen die aan alle doelgroepen worden gesteld, vooral *doelgroepspecifieke* vragen.

De gesprekken duurden gemiddeld een half uur (variërend per groep van 20 tot 60 minuten). Bij een diepte-interview heeft de interviewer een gespreksrichtlijn, die losjes wordt gehanteerd. De interviewer vraagt door en stelt zich niet snel tevreden met de antwoorden van de respondent. Als een respondent weinig raakpunten heeft met het onderwerp (bijvoorbeeld een recreatievaarder of een visser) duurt het interview minder lang dan wanneer een respondent meer van het onderwerp weet.

8.4 Uitvoering per doelgroep

Overzicht interviews per doelgroep

Doelgroep	Interviews
Natuur- en milieuorganisaties	10
Paviljoenhouders	18
Decentrale overheden (provincies, gemeenten, waterschappen)	18
Baggeraars (de aannemers)	4
Beroeps- en recreatievaart	7
Visserij	3
Totaal	60

In overleg met RIKZ is de verdeling van de interviews over de doelgroepen vastgesteld. De belangrijkste leidraad hierbij was de inschatting in hoeverre de verschillende groepen direct te maken hebben met zandsuppleties. Vissers merken er bijvoorbeeld betrekkelijk weinig van. Hieronder volgt een beschrijving per doelgroep.

Decentrale overheden (n = 18)

De doelgroep omvat drie bestuurslagen: vier kustprovincies (Friesland, Noord-Holland, Zuid-Holland en Zeeland), kustgemeenten (circa 25 in totaal) en kustbeherende waterschappen (acht in totaal). Bij provincies en gemeenten is gesproken met zowel bestuurlijk als ambtelijk verantwoordelijken. Dus zowel met gedeputeerden, burgemeesters en wethouders, als met ambtenaren die op enigerlei wijze kustzorg in de portefeuille hebben. Er is gesproken met vijf medewerkers van de provincies, negen van de kustgemeenten en vier van de kustbeherende waterschappen.

Baggerbedrijven (n = 4)

Het aantal aanbieders van suppletiewerkzaamheden is beperkt. Er zijn vijf belangrijke spelers op de markt, te weten Boskalis, Van Oord, Blankevoort, De Boer en Krul. Er zijn interviews uitgevoerd met functionarissen van vier van de vijf genoemde bedrijven, die intensieve contacten onderhouden met Rijkswaterstaat over zandsuppleties (bijvoorbeeld met projectleiders, hoofden uitvoering, etc.)

Natuur- en milieu-organisaties (n = 10)

Er is gesproken met tien vertegenwoordigers van organisaties die duingebieden beheren en belangenorganisaties die zich richten op de Nederlandse kustgebieden en –wateren: Vereniging Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, de Landschappen, Waterleidingduinen, Stichting De Noordzee, Stichting Duinbehoud, de Kustvereniging (onderdeel van EUCC).

Visserij (n = 3)

De doelgroep is beperkt tot de kustvisserij (binnen de 12 mijlszone). Volgens een woordvoerder van de Nederlandse Vissersbond zijn er in totaal ongeveer 400 vissers die tot de kustvisserij kunnen worden gerekend. Ergo heeft twee telefonische interviews gehouden met vissers en één met een vertegenwoordiger van een beroepsorganisatie van vissers. In overleg met de opdrachtgever is besloten om het aantal te interviewen vissers te beperken, omdat de meeste vissers weinig merken van zandsuppleties.

Beroeps- en recreatievaart (n = 7)

De beroepsvaart omvat naast kust- en sleepvaartrederijen ook reddingsbrigades. De recreatievaart omvat eigenaren van zeegaande recreatievaartuigen (zeil- en motorboten). Er zijn vooral interviews uitgevoerd met recreatievaarders en leidinggevenden van reddingsbrigades. Voor de beroepsvaart is het raakvlak met zandsuppleties meestal gering.

Paviljoenhouders (n = 18)

In heel Nederland werken ongeveer 300 strandpaviljoenhouders. Deze zijn verenigd in de Nederlandse Vereniging Strandexploitanten Noordzeestrand (NVSN) en in enkele lokale belangenorganisaties. Ergo heeft in totaal 18 telefonische interviews gehouden met eigenaren en/of beheerders van strandpaviljoens, en met functionarissen van hun belangenorganisaties.

8.5 Rapportage

Uitgangspunten bij rapportage

De resultaten van het kwalitatieve onderzoek worden in de volgende hoofdstukken thematisch beschreven. Waar relevant wordt onderscheid gemaakt tussen de verschillende doelgroepen en regio's. Aan de baggerbedrijven is een apart hoofdstuk gewijd, omdat deze doelgroep weinig gemeen heeft met de andere.

Waar de anonimiteit van de respondenten in het geding is, wordt afgezien van een gedetailleerde beschrijving zoals vermelding van regio, functie en andere herleidbare kenmerken. In deze gevallen moet de toegezegde anonimiteit prevaleren.

Afkortingen

Bij opsommingen, citaten en in de tekst wordt door middel van afkortingen verwezen naar de stakeholdergroepen:

Decentrale overheden (provincies, gemeenten, waterschappen):	DO
Natuur- en milieu-organisaties:	NM
Visserij:	V
Beroeps- en recreatievaart	BV en RV
Paviljoenhouders:	PH
Baggerbedrijven (de aannemers die de zandsuppleties uitvoeren)	BB

Leeswijzer

Hoofdstuk 9 gaat in op het beeld van en de relatie met Rijkswaterstaat. Ook komen de invloed op, en het overleg met Rijkswaterstaat aan bod. Hoofdstuk 10 behandelt de beleving van de kustzorg. Hoofdstuk 11 gaat in op de beleving van en meningen over zandsuppleties. Hoofdstuk 12 behandelt de relatie met de baggerbedrijven die de suppletiewerken uitvoeren. Het rapport wordt afgesloten met conclusies in hoofdstuk 13.

9 Beeld van en relatie met Rijkswaterstaat

Dit hoofdstuk behandelt in paragraaf 9.1 en 9.2 het beeld dat de stakeholders hebben van Rijkswaterstaat en hun inschatting van de mate van openheid van de organisatie. Vervolgens gaat paragraaf 9.3 in op hun relatie met Rijkswaterstaat. Paragraaf 9.4 ten slotte is gewijd aan overleg met Rijkswaterstaat, zowel in als buiten het Provinciaal Overleg Kust (POK). De resultaten per regionale dienst of per doelgroep worden slechts beschreven waar zij afwijken van het totaalbeeld.

9.1 Beeld van Rijkswaterstaat

De meeste respondenten zien Rijkswaterstaat vooral als:

- deskundig op gebied techniek (maar wordt minder)
- te vertrouwen
- uitvoerend, dicht bij de praktijk
- dichterbij dan andere landelijke of provinciale overheidsorganisaties

...maar ook als...

- in toenemende mate afstandelijk (zie paragraaf 9.2)
- inflexibel
- bureaucratisch
- technocratisch (alles wordt beoordeeld vanuit technische invalshoek)
- kortzichtig (geen oog voor de bredere context)

Dit beeld van Rijkswaterstaat steekt regelmatig de kop op wanneer respondenten een facet van hun relatie met Rijkswaterstaat beoordelen, of het nu gaat om overleg of om de uitvoering van zandsuppleties.

9.2 Rijkswaterstaat geen open organisatie

De meeste respondenten typeren Rijkswaterstaat eerder als afstandelijke, dan als open organisatie. Een kleine minderheid is van mening dat Rijkswaterstaat de laatste jaren meer openheid betracht. Dit betreft in meerderheid leden van decentrale overheidsorganisaties, vooral zij die zitting hebben in het POK. Hieronder een greep uit de commentaren van de respondenten.

Ja, open:

“De openheid is de afgelopen tien jaar aanzienlijk verbeterd, vroeger waren ze meer ambtelijk en arrogant, nu zijn ze heel goed benaderbaar en werken er goede mensen.”
(DO)

“Ja, het is een open organisatie, met een beetje moeite kan je iedereen vinden, afhankelijk van opstelling van de ambtenaar. Ze moeten voor de burger werken, de burger is de klant.” (RV).

Hangt ervan af:

“Hangt af van de personen met wie je te maken hebt. Het duurt vrij lang voordat er echt iets bereikt kan worden.” (NM)

“Ze kijken en luisteren wel maar doen er verder niks mee; als dat open is dan zijn ze open.” (DO)

“Als je heel veel moeite doet vind je wel een opening.” (NM)

Nee, niet open:

“Ze stellen zich star op en willen alles volgens de procedure doen: dat is niet open!” (DO)

“Op laag niveau staan ze open, maar op hoog niveau zit het potdicht.” (DO)

“Ze hebben van nature de neiging tot interne gerichtheid, dus met die openheid valt het wel mee.” (DO)

“Ik vind Rijkswaterstaat eerder een gesloten organisatie, maar ik heb er geen last van dus het maakt niet uit.” (PH)

Het is opvallend dat een aantal paviljoenhouders en functionarissen van natuurorganisaties aangeeft dat zij gemeenten en waterschappen ervaren als meer open en minder afstandelijke organisaties dan Rijkswaterstaat. Deze organisaties zijn volgens deze respondenten beter bereikbaar, meer bereid in te spelen op hun commentaar, communicatiever, persoonlijker in hun aanpak en communicatie, en eerder bereid af te wijken van procedures. Een paviljoenhouder stelt over de uitvoering van een strandsuppletie:

“Ik heb tijdens de uitvoering nooit iemand van Rijkswaterstaat gezien, wel van de gemeente. Maar de meeste informatie heb ik gekregen van de aannemer, want die kwam hier elke avond eten”

9.3 Relatie met Rijkswaterstaat

Ondanks de signalering dat de openheid van Rijkswaterstaat beperkt is, oordelen de meeste respondenten zeer positief over hun relatie met Rijkswaterstaat. Vooral de leden van de decentrale overheden en de medewerkers van natuurorganisaties zijn lovend over hun samenwerking met Rijkswaterstaat. Dat geldt eveneens voor de vertegenwoordigers van de vissers. De overige doelgroepen hebben geen vaste band met Rijkswaterstaat en kunnen er dus minder goed over oordelen.

De respondenten die zitting hebben in het Provinciaal Overleg Kust (POK) (DO, NM) zijn het meest uitgesproken in hun positieve oordeel over Rijkswaterstaat.

Negatieve kanttekeningen worden vooral geplaatst aan het adres van Rijkswaterstaat Noord-Nederland. Alle hebben betrekking op de terugtrekking van Rijkswaterstaat van de Waddeneilanden, die de respondenten signaleren. De stakeholders wijzen erop dat de relatie met Rijkswaterstaat op de Waddeneilanden voorheen informeler en hechter was (immers, er waren tot voor kort op de eilanden permanent medewerkers van Rijkswaterstaat gestationeerd).

Ook in Zeeland moet Rijkswaterstaat Zeeland meer afstand nemen en contacten formaliseren, zo wordt gesteld door stakeholders aldaar (DO, NM).

9.4 Invloed op en overleg met Rijkswaterstaat

9.4.1 Invloed

De meerderheid van de respondenten is van mening dat hun mogelijkheden om invloed uit te oefenen op Rijkswaterstaat beperkt zijn. Zij stellen dat Rijkswaterstaat doorgaans weinig manoeuvreerruimte heeft. Verder zou Rijkswaterstaat vaak niet beschikken over de financiële mogelijkheden om in te gaan op voorstellen van andere partijen. Bovendien, zo stellen andere respondenten, is Rijkswaterstaat met handen en voeten gebonden aan allerlei voorschriften, regels en vaste procedures. Een POK-lid (DO) geeft aan:

“Rijkswaterstaat zit vast in z’n eigen procedures. Probeer daar maar eens iets aan te veranderen!”

Soms zijn de mogelijkheden om invloed uit te oefenen beperkt omdat natuurorganisaties inhoudelijk geen aansluiting vinden bij de beleidsprioriteiten. De directeur van een natuurorganisatie stelt:

“Onze argumenten worden welwillend aangehoord maar ze moeten zich aan veel regels houden. Natuurbelangen zijn momenteel erg ‘uit’ voor Rijkswaterstaat, ze richten zich op wegen en verkeer.”

Er zijn ook respondenten (DO en NM) die van mening zijn dat Rijkswaterstaat zich zelden laat beïnvloeden door derden, omdat hun eigen technocratische criteria voor hen altijd de doorslag geven.

“Bij Rijkswaterstaat moet je in ieder geval stevig inzetten, wil je wat gedaan krijgen; hun manoeuvreerruimte is beperkt.”

“Het is nog makkelijker een mammoettanker in een kanaal te laten draaien dan Rijkswaterstaat te laten veranderen.”

Volgens een groep respondenten is Rijkswaterstaat echter wel bereid om naar de voorstellen en het commentaar van derden te **luisteren**. Alleen, zo geeft een aantal respondenten aan, ze doen er verder niets mee. Het blijft bij welwillend luisteren. Een kleine minderheid, vooral leden van decentrale overheden die zitting hebben in het POK, oordelen positiever over de mogelijkheden om invloed uit te oefenen op Rijkswaterstaat. In hun beleving is het POK het belangrijkste medium hiertoe.

Er is een aantal paviljoenhouders dat in dit verband tevreden constateert dat Rijkswaterstaat op het uitdrukkelijke verzoek van de strandhoreca geen zandsuppleties meer uitvoert in de zomervakantie. De paviljoenhouders kunnen zich verder weinig voorstellen bij het beïnvloeden van Rijkswaterstaat. Velen geven aan dat er, behalve de tweejaarlijkse ‘schouw’, nauwelijks contacten zijn met Rijkswaterstaat (in tegenstelling tot de meer frequente contacten met het waterschap en met de gemeente). Bovendien geven paviljoenhouders schoorvoetend toe er wel begrip voor te hebben dat Rijkswaterstaat van het suppletieschema geen discussiestuk wil maken.

9.4.2 Overleg met Rijkswaterstaat algemeen

De meeste leden van decentrale overheden vinden dat er genoeg mogelijkheden tot overleg zijn met Rijkswaterstaat, zowel binnen als buiten het POK. Zij kennen de weg naar Rijkswaterstaat en hebben vaste contacten met medewerkers bij de regionale of specialistische diensten.

Leden van natuur en milieu-organisaties stellen dat er weliswaar voldoende mogelijkheden tot overleg bestaan, maar dat Rijkswaterstaat zich weinig gelegen laat liggen aan argumenten waarin het milieu of de natuur centraal staan.

“Of er nu vogels broeden of niet, die pijp komt er!”

De meeste paviljoenhouders zeggen dat de mogelijkheden tot overleg met Rijkswaterstaat beperkt zijn. Afgezien van de jaarlijkse of tweejaarlijkse strandschouw zijn er weinig overlegmomenten in de aanbidding. Een aantal paviljoenhouders zegt dat zij de gemeente of het waterschap als doorgeefluik gebruiken als zij een verzoek hebben aan Rijkswaterstaat.

9.4.3 Overleg via het POK

In alle vier de regio's is de meerderheid van de respondenten tevreden over het functioneren van het POK. Het POK wordt getypeerd als een degelijk, soepel functionerend overlegorgaan. De betrokken respondenten (NM; DO) stellen dat overleg in het POK een van de weinige manieren is om invloed uit te oefenen op Rijkswaterstaat. Als overlegorgaan functioneert het POK goed: er zijn niet te veel leden en Rijkswaterstaat legt in het POK meer open- en plooibaarheid aan de dag dan daarbuiten. Deze hoge waardering geldt voor alle vier de POK's. Op bepaalde aspecten zijn er echter tussen de provinciale overlegorganen ook verschillen.

Het POK Friesland krijgt van de deelnemers een hoge waardering. De DO-leden van het POK Friesland wijzen er echter ook op dat de gesignaleerde terugtrekking van Rijkswaterstaat van de Waddeneilanden een negatief punt is dat altijd speelt op de achtergrond.

Overheidsdienaren in het POK Noord-Holland wijzen erop dat Rijkswaterstaat Noord-Holland te krampachtig vasthoudt aan veiligheid als enige doelstelling voor zandsuppleties. Rijkswaterstaat zou zich iets losser mogen opstellen, zo luidt hun advies. Daarnaast worden de belangen van sommige gemeentes in het POK behartigd door andere gemeentes. Dat is onduidelijk, zo stellen de betrokkenen.

Opstelling Rijkswaterstaat in POK

In het algemeen zijn de respondenten (DO, NM) zeer tevreden over de opstelling van Rijkswaterstaat in het POK. Binnen het POK is de opstelling van Rijkswaterstaat relatief open en minder onwrikbaar dan elders. Toch zou een aantal respondenten het op prijs stellen als Rijkswaterstaat zich binnen het POK minder bureaucratisch zou opstellen en meer oog zou hebben voor de context van hun taken en werkzaamheden.

10 Bekendheid en beleving kustzorg

In dit hoofdstuk wordt allereerst ingegaan op de bekendheid van de kust(lijn)zorg (paragraaf 10.1). Vervolgens behandelt paragraaf 10.2 de mening over de uitgangspunten van de kustzorg. In paragraaf 10.3 ten slotte komt de uitvoering van de kust(lijn)zorg door Rijkswaterstaat aan de orde.

10.1 Bekendheid met de kustzorg

Algemeen

De meeste respondenten zijn redelijk tot goed bekend met de belangrijkste aspecten van de kustzorg. Het best op de hoogte zijn de leden van decentrale overheden en de medewerkers van natuur- en milieu-organisaties. De overige doelgroepen zijn minder goed ingevoerd. De over de hele linie meest genoemde aspecten van kustzorg zijn: veiligheid, werkzaamheden aan de kust, en (let op!) de zorg voor het strand en de duinen. Veiligheid is in de verhalen van de respondenten over de hele linie het sleutelbegrip.

Daarnaast noemt elke doelgroep ook aspecten die zijn terug te voeren op het eigen perspectief en de eigen belangen. Zo refereren leden van gemeentelijke of provinciale overheidsinstellingen al snel aan overleg met Rijkswaterstaat over de praktische uitvoering van werkzaamheden, terwijl paviljoenhouders zich sterk maken voor een breder strand (*“Daar zou Rijkswaterstaat ook voor moeten zorgen”*)

Veiligheid

Kustzorg is voor nagenoeg alle respondenten in eerste instantie synoniem met zorg voor de veiligheid. Veiligheid voor het strand, de kust, de duinen, de bewoners, de recreanten of het achterland. Zo worden spontaan de volgende taken genoemd:

- Verdediging van de kust tegen het zeewater
- Bescherming van bebouwing en woongebieden
- Dijk- en strandbewaking
- Schadecontrole na zware stormen
- Het strand ophogen en verbreden

Beheer

In tweede instantie refereert een substantieel aantal respondenten aan uitvoeringsaspecten op het gebied van beheer en onderhoud.

- Onderhoud van de kust (niet alleen kustverdediging, maar het mooi houden van het strand)
- Beschermende maatregelen traditioneel duinbeheer (aanplant helm, aanbrengen wilgentengels, rietmatten en dergelijke) (PH)
- Dynamisch Kustbeheer en handhaven basiskustlijn (NM en DO)

10.2 Mening over uitgangspunten kustzorg

Er is gevraagd naar de mening van de stakeholders over de uitgangspunten van de door Rijkswaterstaat geïnstigeerde kustzorg. Niet alle doelgroepen zijn echter goed op de hoogte van de hierbij gehanteerde uitgangspunten. Decentrale overheden en natuur- en milieu-organisaties weten het meest van de uitgangspunten van de kustzorg. Vissers, recreatie- en beroepsvaarders weten er het minst over. Paviljoenhouders nemen een tussenpositie in. Wel zijn alle doelgroepen bekend met de prioritaire positie van het veiligheidsaspect. Daarnaast kent een aanzienlijke groep het begrip Basis Kustlijn en noemt, soms in een adem, het Dynamisch Kustbeheer. Over het veiligheidsaspect wordt positief gedacht, over de andere aspecten lopen de meningen meer uiteen.

Veiligheid hoort voorop te staan

Alle groepen zijn het erover eens dat het waarborgen van de veiligheid het belangrijkste doel moet zijn van de kustzorg door Rijkswaterstaat. Een aantal leden van specifieke doelgroepen vindt dat de kustzorg ook nog andere doelen moet dienen. Zo bepleit een deel van de paviljoenhouders dat Rijkswaterstaat er via de kustzorg ook voor zou moeten zorgen dat bepaalde stranden commercieel exploitabel blijven. En medewerkers van milieu-organisaties zouden graag zien dat Rijkswaterstaat ook toeziet op de kwaliteit van de kustwateren.

Handhaven basiskustlijn (BKL)

De respondenten die in hun werk met kustzorg te maken hebben, zijn meestal goed bekend met de term basiskustlijn. De anderen zijn minder goed op de hoogte van deze term.

De meningen over het handhaven van de BKL als hoeksteen van de kustzorg lopen uiteen. De groepen reageren van positief tot genuanceerd kritisch. In het bijzonder de decentrale overheden en de natuur- & milieu-organisaties (alsmede de paviljoenhouders op de Waddeneilanden) hebben hierover hun twijfels. Ook zijn er enkele onduidelijkheden over kustbeheer op basis van de handhaving van de BKL.

Positief:

“Sinds de BKL is vastgesteld, is er geen meter kustlijn verloren gegaan.” (DO)

“De handhaving van de BKL is een duidelijk en werkbaar uitgangspunt” (DO)

Minder positief:

“Niet te strak toepassen: geef de dynamiek van de natuur de ruimte! Als de BKL niet op dezelfde plaats blijft, kan dat duiden op een natuurlijk veranderingsproces. Dan moet je niet krampachtig vasthouden aan die BKL” (NM)

“Wordt het niet eens tijd om de BKL opnieuw vast te stellen, gezien alle klimaatveranderingen en dergelijke?” (DO)

Twijfels

De meeste paviljoenhouders zijn van mening dat de kustzorg meer moet inhouden dan alleen handhaving van de BKL (zie paragraaf 10.3). Een deel van de ambtenaren en politici heeft echter ook belangrijke twijfels over kustzorg op basis van de handhaving van de BKL. Er zijn politici en ambtenaren die het handhaven van de BKL als uitgangspunt voor de kustzorg te beperkt achten. Zij bepleiten dat ook de kwaliteit en de breedte van het strand als secundaire uitgangspunten van de kustzorg worden gehanteerd.

“Wij hebben als gemeente te maken met een brede variatie van groepen die hun belangen aan de kust behartigd willen zien. Belangrijk zijn daarbij de toeristische functie van het strand en de belangen van de strandtenthouders. Handhaving van de BKL alleen is voor mij te mager.”

Een aantal respondenten (DO en PH) betwijfelt bovendien of de handhaving van de BKL een probaat middel is om veiligheid in de kustgebieden te bewerkstelligen. Zij geven aan dat er ernstige afslag van het duinfront kan plaatsvinden, zonder dat de BKL verschuivingen vertoont. Als gevolg van de verzwakking van het duinfront zou in deze gevallen de veiligheid afnemen. Zij stellen dan ook dat handhaving van de BKL geen doelmatig uitgangspunt is voor een op veiligheidsbevordering geënte kustzorg.

Mening over dynamisch kustbeheer (DKB)

De respondenten die in hun werk in beleidsmatige zin met kustzorg te maken hebben (DO en NM), zijn meestal goed bekend met het begrip DKB. Paviljoenhouders op de wat rustiger stranden begrijpen wat ermee wordt aangeduid (ze zien dagelijks de gevolgen van DKB voor kust en duin), maar kennen het begrip zelf niet. De anderen zijn nog minder goed op de hoogte van deze term. Het is echter de vraag of het erg is dat een paviljoenhouder op Scheveningen niet weet wat DKB is.

Respondenten bij natuur- en milieu-organisaties staan positief tegenover DKB. Een aantal van hen is van mening dat DKB stringenter toegepast en verder ontwikkeld mag worden.

“Ze durven helaas echt dynamisch beheer niet toe te laten. Dat zou veel meer stuifduinen en bewegingen van de duinen betekenen. Stuifgaten laten ze ook maar heel voorzichtig toe.” (NM)

Bij de decentrale overheden heeft een meerderheid van de respondenten een positieve houding ten aanzien van DKB. Een aantal van hen oordeelt minder positief. Er zijn vooral twijfels over de veiligheid van het achterland van de gebieden waar de natuur zijn gang mag gaan. Een aantal paviljoenhouders en bestuurders op de Waddeneilanden signaleert dat er bij de bevolking en bij veel bezoekers onduidelijkheden bestaan over de veiligheidsaspecten van DKB.

“De nieuwe opvatting over DKB leidt bij de oudere eilanders tot vragen over de veiligheid. Ze moeten beter uitleggen dat de veiligheid niet in het geding is als je de natuur zijn gang laat gaan.” (DO)

“Slaan ze niet te ver door met hun DKB? Verzilten de duinen? Wordt het drinkwater aangetast?” (NM)

Bovendien wordt op de Waddeneilanden gesteld dat de duinen er niet mooier op worden.

“Er zijn hele gaten geslagen. Het ziet er niet uit. Laten ze maar weer helmgras planten en rietmatten en wilgentengels aanbrengen.” (PH)

“Dynamisch? Goedkoop bedoelen ze zeker!” (PH)

Ten slotte benadrukken enkele eilanders (DO, PH) dat DKB op de Waddeneilanden in brede kringen wordt gezien als een belediging voor de noeste arbeid van eerdere generaties. Het waren veelal de eilanders zelf die in vroeger tijden zorg droegen voor het onderhoud van duinen en strekdammen. Volgens deze respondenten zien veel eilanders de opzettelijke verwaarlozing van de traditionele vormen van kustbeheer als een belediging voor vroegere generaties. Het riekt naar verwaarlozing, zo stellen zij, zeker nu Rijkswaterstaat zijn handen van de eilanden aftrekt.

10.3 De uitvoering van de kust(lijn)zorg door Rijkswaterstaat

Veiligheid en andere belangen

Rijkswaterstaat is volgens de respondenten een degelijke organisatie waaraan de kustzorg goed toevertrouwd kan worden. Veiligheid staat als belangrijkste uitgangspunt van kustzorg door Rijkswaterstaat niet ter discussie. Er gaan echter ook stemmen op dat Rijkswaterstaat de kustlijnzorg te “technocratisch” benadert en daarbij weinig oog heeft voor andere belangen (naast het door allen onderschreven veiligheidsbelang) die eveneens belangrijk zijn. Het is echter duidelijk dat de verschillende doelgroepen hierbij elk hun eigen stokpaardjes berijden.

De paviljoenhouders willen uiteraard meer aandacht voor de commerciële/economische aspecten van het strand, terwijl natuur- en milieu-organisaties op hun beurt aandacht willen voor natuurbelangen. De betrokken paviljoenhouders verwijten Rijkswaterstaat een technocratische tunnelvisie, terwijl respondenten bij natuur- en milieu-organisaties Rijkswaterstaat juist prijzen omdat geen gehoor wordt gegeven aan de verzoeken van paviljoenhouders om hun stukje strand mooi breed te houden.

Ambtenaren en politici, vooral die van gemeenten, geven aan dat zij als bestuurders ook geacht worden andere belangen dan alleen de veiligheid te dienen. Veel ambtenaren en politici menen dat kustzorg meer belangen zou moeten dienen dan uitsluitend de veiligheid ten opzichte van het zeewater. Tegelijkertijd geven zij echter ook hun eigen beperkingen op dit gebied aan:

“Wij als gemeente hebben helaas geen geld om het strand mooi te houden.”

Verwachtingen ten aanzien van Rijkswaterstaat

Alle respondenten geven aan dat zij ermee instemmen dat Rijkswaterstaat veiligheid vooropstelt in de kustzorg. Ook de paviljoenhouders!

“Wij als strandpaviljoen willen ook dat het hier veilig is, want als er iets gebeurt, gebeurt het het eerst bij ons.” (PH)

Er zijn echter respondenten die, ondanks hun instemming met het hanteren van veiligheid als uitgangspunt nummer één, toch graag zouden zien dat Rijkswaterstaat zich iets flexibeler zou opstellen.

“Ze kunnen best eens een “cosmetische” suppletie uitvoeren die uit hoofde van veiligheid weliswaar geen prioriteit heeft, maar deze ook niet schaadt.” (DO)

“De algemeen maatschappelijke aspecten zijn minimaal vertegenwoordigd. Dat mag best wat ruimer. Wij als waterschap doen dingen voor onze achterban, de burgers, maar bij Rijkswaterstaat houden ze krampachtig vast aan hun taak, namelijk de veiligheid bevorderen door het handhaven van de BKL.”

Ook veiligheid OP het strand!

Een aantal respondenten (DO en PH) geeft aan dat in de toekomst wellicht ook strand-suppleties moeten worden uitgevoerd om de minimumbreedte voor het passeren van hulpdiensten te garanderen. De betreffende hulpdiensten hebben hierover bij de gemeentelijke instanties aan de bel getrokken.

Rijkswaterstaat als aanjager van ministeries

Verreweg de meeste respondenten achten het vanzelfsprekend dat Rijkswaterstaat uitsluitend middelen inzet voor kustbeheer uit hoofde van veiligheid. Veiligheid is het belangrijkste en de garantie van veiligheid is nu eenmaal hun voornaamste taak, zo stellen deze res-

pondenten. Desondanks vindt een aantal van hen dat kustzorg breder moet worden benaderd, ten einde ook andere, secundaire belangen te dienen.

Het is echter duidelijk dat deze groep respondenten niet verwacht dat Rijkswaterstaat zijn eigen budget aanwendt voor het verbreden van een stuk strand op verzoek van de paviljoenhouders. Zij spreken echter wel de verwachting uit dat Rijkswaterstaat andere ministeries (in het bijzonder EZ) moet 'aanjagen' om zich duidelijker op te stellen als de instantie die verantwoordelijk is voor de kust en het strand als zone van bedrijvigheid. Ook verwachten deze respondenten dat Rijkswaterstaat zich opstelt als de instantie die als zodanig kan worden aangesproken zodra de commerciële belangen bij strandafslag worden geschaad. Want voor de betreffende gemeenten zijn uitgaven voor een suppletie buiten alle proporties, zo geven enkelen van hen aan.

“Rijkswaterstaat heeft weinig speelruimte. Maar men wil kennelijk geen enkele andere overheidsinstantie de verantwoordelijkheid geven binnen een bredere, interdepartementale aanpak met een duidelijke rol voor Economische Zaken.” (DO)

De strandtenthouders en een deel van de ambtenaren en politici bepleiten dat er een oplossing komt voor alle 'cosmetische' strandsuppleties aan de Nederlandse kust. Daarom zien zij ook meer in de structurele betrokkenheid van het ministerie van EZ dan in lokale oplossingen.

Natuur- en milieubelangen

Natuur- en milieuaspecten nemen een prominente plaats in binnen de kustzorg die Rijkswaterstaat voorstaat, vooral binnen het dynamische kustbeheer. Ook wordt aangegeven dat Rijkswaterstaat meestal rekening houdt met natuurbelangen. De positieve kanttekeningen vanuit milieu- en natuurorganisaties hebben dan ook de overhand. Een woordvoerder van een natuurorganisatie:

“In Zeeuws-Vlaanderen heeft Rijkswaterstaat genoeg aandacht voor de natuur. Rijkswaterstaat denkt altijd met ons mee. Strijdige belangen zijn er altijd, maar ze houden genoeg rekening met ons.”

“Dynamisch beheer zal de natuurontwikkeling bevorderen. Zandsuppletie is natuurlijker dan een harde zeewering. Dus in die zin hebben we overeenkomstige belangen.”

Er zijn echter ook kritische geluiden. Binnen natuur- en milieu-organisaties heerst het besef dat natuuraspecten als het eropaan komt bij Rijkswaterstaat een ondergeschikte rol spelen.

“Er is wel overlegd, maar aan de afspraken heeft Rijkswaterstaat zich niet gehouden. Dus is er in het broedseizoen en niet in de hoogzomer gesuppleerd” (NM)

De kerntaak van Rijkswaterstaat (*“met technocratische middelen bescherming bieden tegen het zeewater”*) blijft altijd vooropstaan. Bij strijdige belangen delft het natuurbelang het onderspit.

Daarnaast is Rijkswaterstaat volgens een substantieel aantal respondenten vooral een organisatie van technocraten.

“Rijkswaterstaat is natuurlijk geen natuurbeheerder. Ze hebben eigenlijk weinig affiniteit met de natuur. Gevoel voor de natuur ontbreekt. Ze zien de natuur als een groot stuk land waarop je lekker met een shovel kunt rijden.”

Wel stellen de vertegenwoordigers van milieu- en natuurorganisaties het op prijs dat Rijkswaterstaat commerciële belangen buiten de deur houdt.

“Wij zijn van mening dat een paviljoen zich aan moet passen aan de dynamiek van het strand en niet andersom. Rijkswaterstaat heeft deze mening ook en hierin ondersteunen wij elkaar.”

“Natuurbelangen worden ook meegenomen en dat is goed. Economische, toeristische en commerciële belangen tellen voor Rijkswaterstaat niet mee. Dit is toe te juichen!”

Scheepvaart en visserij

De belangen van de scheepvaart en de visserij zijn slechts in geringe mate in het geding. De scheepvaart heeft weinig last van bijvoorbeeld uitvoerende werkzaamheden. De varengasten geven aan dat zij er wel omheen varen, behalve als de werkzaamheden in de vaargeul plaatsvinden.

“Oh dat is allemaal niet zo belangrijk. Die zeilbootjes en de reddingsbrigade, geen probleem, die varen overal gewoon omheen.”

De visserij kan enige hinder ondervinden van suppletiewerkzaamheden, bijvoorbeeld als in visgebieden “ontgrondingen” plaatsvinden.

11 Zandsuppleties

In dit hoofdstuk komen de zandsuppleties aan de orde. In paragraaf 11.1 wordt ingegaan op de bekendheid met het doel van zandsuppleties. Paragraaf 11.2 behandelt de verschillen tussen strandsuppleties en vooroeversuppleties. In paragraaf 11.3 staat de uitvoering van zandsuppleties centraal.

11.1 Doel zandsuppleties

De meeste respondenten zijn op de hoogte van het doel van zandsuppleties. Hun formuleringen van dit doel lopen echter uiteen. Het meest noemen zij het bevorderen van de veiligheid en de instandhouding van de (basis)kustlijn. Een enkele paviljoenhouder of gemeenteambtenaar noemt als doel van de zandsuppleties het mooi breed houden van het strand. Vermoedelijk is de wens hier de vader van de gedachte.

Leden van de decentrale overheid en medewerkers van natuurorganisaties wijden het meest uit over het doel van de zandsuppleties. De meeste van hen kunnen de doelstellingen tot in detail weergeven.

11.2 Strand- en vooroeversuppleties

11.2.1 Bekendheid strand- en vooroeversuppleties

De meeste respondenten zijn ervan op de hoogte dat er twee vormen van zandsuppleties zijn: strand- en vooroeversuppleties. Zij kunnen in grote lijnen aangeven wat de verschillen tussen beide zijn. Leden van de decentrale overheid en medewerkers van natuurorganisaties zijn goed op de hoogte van deze verschillen. Ook de meeste paviljoenhouders kunnen de verschillen goed aangeven. Slechts een kleine minderheid kan niet uitleggen op welke punten strand- en vooroeversuppleties verschillen.

11.2.2 Keuze tussen strand- en vooroeversuppleties

Een meerderheid van de stakeholders zegt te vermoeden dat de keuze voor vooroeversuppleties meestal berust op kostenoverwegingen. Daarnaast bepalen de omstandigheden ter plaatse (in het bijzonder de zeestromingen) welk type zandsuppletie de voorkeur geniet. Enkele respondenten denken dat vooroeversuppleties de voorkeur krijgen omdat ze op het strand minder overlast veroorzaken dan strandsuppleties. Hierbij doelen ze vooral op afzettingen en geluidsoverlast. Sommige respondenten stellen dat strandsuppleties noodoplossing zijn voor acute veiligheidsproblemen (bijvoorbeeld na afslag van de zeereep door een storm) en dat vooroeversuppleties gericht zijn op verhoging van de veiligheid op lange termijn.

Een aantal paviljoenhouders uit de provincie Zeeland signaleert dat in hun provincie voornamelijk strandsuppleties plaatsvinden. Het is hun niet duidelijk waarom. Hun (praktijk)ervaringen met vooroeversuppleties zijn in ieder geval beperkter dan die van paviljoenhouders in de overige kustregio's.

11.2.3 Effectiviteit zandsuppleties

Verreweg de meeste belanghebbenden zien zandsuppleties als een effectief middel om de zeeverende functie van de Nederlandse stranden te verhogen. Dit geldt zowel voor strand- als voor vooroeversuppleties. Bovendien speelt hier mee dat de meeste respondenten veel vertrouwen hebben in Rijkswaterstaat: *“Laat dat maar aan Rijkswaterstaat over”*. Toch zijn er ook twijfels over de effectiviteit van beide typen zandsuppleties.

Twijfels over effectiviteit vooroeversuppleties

Er zijn enige twijfels omdat niet waarneembaar is wat er precies gebeurt bij een vooroeversuppletie. De belangrijkste veranderingen vinden plaats onder water.

“Ik zie nog geen verschil. Het zal volgend jaar moeten blijken of het succes heeft gehad.” (PH)

De meest rabiate tegenstanders van vooroeversuppleties zijn de paviljoenhouders en de overheidsdienaren uit de zuidelijke helft van het eiland Texel. Volgens hen is de afslag hier na de uitvoering van vooroeversuppleties toegenomen.

“De vooroeversuppleties zijn niet de oplossing voor maar de oorzaak van de afslag.” (PH)

Naar verluidt heeft Rijkswaterstaat inmiddels beaamd dat de effecten ter plaatse onvoorzien en ongewenst waren. Ook zou zijn besloten om bij de zuidpunt van Texel geen vooroeversuppleties meer uit te voeren.

Believers!

Ondanks het op korte termijn ontbreken van waarneembare effecten zijn er echter ook echte ‘gelovigen’.

“Ik geloof in vooroeversuppleties! Maar we moeten de burger wel goed uitleggen hoe het werkt”. (DO)

“Op lange termijn geven vooroeversuppleties denk ik meer resultaat.”(DO)

Zodra de effecten van een vooroeversuppletie echter zichtbaar worden, verdwijnt de meeste twijfel. Paviljoenhouders op Terschelling (vooral met betrekking tot suppleties in 1993/94) en in Ter Heijde (ervaring zowel met strand- als vooroeversuppleties) stellen dat hun twijfel verdween toen zij na enige tijd zagen dat vooroeversuppleties effectief zijn. En vanuit de boot zijn de effecten direct al te zien:

“Ik kan op zee zien wat er bij de vooroeversuppletie is gedaan. Het werkt prima!” (RV)

Inschatting effectiviteit strandsuppleties

Ook ten aanzien van strandsuppleties zijn er bij sommige respondenten twijfels. Een aantal van hen signaleert dat enkele flinke stormen de effecten van een strandsuppletie teniet kunnen doen.

“Een jaar later is het strand al weer op dezelfde hoogte als voor de strandsuppletie; al het opgebrachte zand is weggespoeld.”

11.2.4 Voorkeur strand- of vooroeversuppleties

Verschillende belangengroepen hebben uitgesproken voorkeuren voor strand-, dan wel vooroeversuppleties.

Bij **natuur en milieu-organisaties** is er een duidelijke voorkeur voor vooroeversuppleties, omdat deze beter aansluiten bij natuurlijke processen en dus minder een ‘ingreep’ vormen dan strandsuppleties. Bovendien geven vooroeversuppleties in natuurgebieden (vogelgebieden) minder geluidsoverlast dan strandsuppleties. Een nadeel is dat vooroeversuppleties slechts in beperkte mate stuurbaar zijn – de elementen doen immers het werk. Beide voordelen wegen voor natuurorganisaties zwaarder dan dit nadeel.

De **paviljoenhouders** hebben een duidelijke voorkeur voor strandsuppleties, althans als de uitvoering buiten de zomervakantie plaatsvindt. Dit is opmerkelijk, omdat strandsuppleties meer overlast op het strand veroorzaken dan vooroeversuppleties. Hun voorkeur voor strandsuppleties is gebaseerd op de inschatting dat een strandsuppletie hun ook het voordeel biedt dat het strand direct mooier en breder wordt. De effecten van een vooroeversuppletie zijn minder zichtbaar, zo geven zij aan, en bovendien ook minder stuurbaar.

“Bij een vooroeversuppletie moet je nog maar afwachten of het strand ook mooier en breder wordt...”

Decentrale overheden hebben in het algemeen geen duidelijke voorkeur voor strand- of vooroeversuppleties. De respondenten die zitting hebben in het POK zijn goed op de hoogte van de ins en outs met betrekking tot beide suppletievarianten, evenwel zonder een principevoorkeur uit te spreken voor één van beide. Wel maken zij enkele kanttekeningen.

- De keuze moet pas worden gemaakt na een grondige analyse van de situatie (stromingen!) ter plaatse. In bepaalde gevallen verdienen strandsuppleties de voorkeur.
- Als overheid heb je natuurlijk te maken met allerlei belangengroepen, bijvoorbeeld paviljoenhouders die zich sterk maken voor een mooi, breed strand. Om dergelijke belangengroepen eveneens tegemoet te komen, verdienen strandsuppleties de voorkeur.

11.3 Oordeel over uitvoering zandsuppleties

Het oordeel over de uitvoering van de zandsuppleties (wij beperken ons hier tot strandsuppleties vanwege de grotere zichtbaarheid van de werkzaamheden) is overwegend positief. Uiteraard geven strandsuppleties paviljoeneigenaren overlast maar de betrokkenen nemen ze meestal voor lief. De strandtenthouders zijn van mening dat het strand dankzij strandsuppleties uiteindelijk mooier wordt en dat zij er dus baat bij hebben.

De respondenten noemen de volgende **positieve** punten van de uitvoering van strandsuppleties:

- De zorgvuldige, professionele uitvoering door de aannemers (DO, PH)
- De hoge werksnelheid van de aannemers (PH)
- De beslissing van Rijkswaterstaat om lokaal niet in het badseizoen te suppleren (DO, PH)
- Het gevoel dat er wordt gewerkt een betere bescherming tegen het water en dus aan meer veiligheid DO)
- Het is interessant werk dat toeschouwers trekt, vooral bewoners. (PH)
- Soms goede tekstborden en folders (PH)

Respondenten noemen de volgende **negatieve** punten:

- Er komen minder bezoekers naar het strand want *“het strand staat vol spullen en het ziet er niet uit.”* (PH)
- De bewegingsvrijheid van de strandbezoekers is beperkt door afzettingen op het strand (PH)
- Er doen verhalen de ronde over incidenten waarbij het strand te vroeg is vrijgegeven of waarbij strandbezoekers de afzetting negeren en vast komen te zitten in het drijfzand (DO)

“Bij Camperduin is na uitvoering van een strandsuppletie een gevaarlijke situatie ontstaan. Het strand was weer vrijgegeven maar zat nog vol met natte plekken met drijfzand. In een van deze plekken is iemand tot aan zijn middel weggezakt. De gemeente heeft assistentie verleend, terwijl Rijkswaterstaat de verantwoordelijke was. Meer duidelijkheid is gewenst.”

- ‘Bobbelstrand’. Het strand is opgedeeld in stukken van 200 meter, voor elk waarvan de te suppleren hoeveelheid zand wordt vastgesteld op grond van de afslag ter plaatse. Hierbij verliest men het geheel soms uit het oog. Een ambtenaar uit Zeeland stelt: *“gezien uit de verte is het resultaat een strand met bobbel en kuilen.”* (DO, PH)
- Volgens medewerkers van natuurorganisaties houdt Rijkswaterstaat onvoldoende rekening met natuuraspecten.

“Het gemak waarmee ze de Europese habitatrichtlijnen negeren is verbazend. Ze hebben niets met de natuur, het blijven technici.”

Bij de uitvoering van suppleties voor de kust van Voorne is niet vanuit het belang van de fauna gehandeld, maar vanuit het toerisme: de suppletie is uitgevoerd in het broedseizoen en niet in de hoogzomer. Natuurorganisaties hebben daar enig begrip voor, maar dan moet er tijdens de werkzaamheden ook rekening gehouden worden met de natuur. De natuurbeheerder is te laat geïnformeerd. Bovendien is er wel overlegd, maar Rijkswaterstaat heeft zich niet gehouden aan de afspraken die toen gemaakt zijn.

- Volgens vissers en hun vertegenwoordigers zijn ‘ontgrondingen’ ten behoeve van zandsuppleties soms schadelijk voor de zeebodem. Bepaalde typen netten kunnen erop vastlopen. Bovendien verbazen schelpenvissers uit de Waddenzee zich erover dat *“een hopper de hele zeebodem mag verwoesten, terwijl wij niets meer mogen omdat we de natuur zouden schaden”*.

11.4 Informatie over kustzorg en zandsuppleties

11.4.1 Informatie over zandsuppleties

Vooral tevredenheid

De meeste stakeholders zijn van mening dat zij van Rijkswaterstaat voldoende informatie ontvangen over zandsuppleties en kustzorg. Decentrale overheden en natuurorganisaties zijn van de doelgroepen het meest tevreden, de POK-leden onder hen in het bijzonder. In beide doelgroepen stellen sommigen dat zij misschien zelfs te veel informatie van Rijkswaterstaat ontvangen! Zij zouden waar mogelijk bondiger, meer gecomprimeerde stukken willen ontvangen, omdat hun nu de tijd ontbreekt om alle stukken integraal te lezen. Paviljoenhouders en vissers zijn weliswaar overwegend tevreden, maar noemen ook enkele verbeterpunten.

Paviljoenhouders

Facetten of onderdelen van de communicatie die waardering oogsten zijn:

- Ruim (3 tot 6 maanden) van tevoren het suppletieschema opsturen
- Ruim van tevoren bezoek van medewerker Rijkswaterstaat
- Bezoek medewerkers Rijkswaterstaat kort voor aanvang van de suppletiewerkzaamheden (PH) om de details door te nemen
- Nieuwsbrief (PH Zandvoort)
- Voorlichtingsbijeenkomsten (Zuid-Holland; Zeeland)
- Borden met uitleg bij de strandafzetting
- Tijdens de uitvoering van strandsuppleties flyers uitdelen aan strandbezoekers en paviljoengasten (Zuid-Holland en Zeeland), met uitleg over de suppletiewerkzaamheden.
- De informatieve jaarlijkse kustschouw

Hoewel het oordeel overwegend positief is, stellen sommige paviljoenhouders dat ze de informatie, in het bijzonder die over suppletiewerkzaamheden, graag in een eerder stadium willen hebben. Bovendien zijn er respondenten die vinden dat de verstrekte informatie onvolledig is. Voor verbetering vatbare facetten van de informatievoorziening:

- Rijkswaterstaat komt de zandsuppleties te laat aankondigen
“Ik zou het suppletieschema graag veel eerder willen hebben. Gelukkig was het buiten het seizoen gepland anders had ik mijn strandhuisjes weer moeten afbreken.”
- Volgens enkele paviljoenhouders communiceert Rijkswaterstaat soms in onbegrijpelijke bewoordingen of *“zonder iets te zeggen”*.
“Ze praten niet in gewonemensentaal. Vaak wordt er zoveel jargon gebruikt dat niemand er meer wat van snapt.”
“Ze komen naar ons toe maar ze wisten niet eens de exacte data van de zandsuppletie... ..en ze wisten ook niet welke aannemer de uitvoerder was... ..dan hoeven ze toch ook niet te komen....”

Vissersorganisaties

Locale en landelijke organisaties van vissers willen beter op de hoogte gebracht worden van het suppletieschema, zodat hun leden rekening kunnen houden met de werkzaamheden. Een e-mail aan de verschillende organisaties volstaat. Vervolgens kan het suppletie-

schema op de website gezet en doorgemailed worden naar de leden of opgenomen in nieuwsbrieven aan de leden.

11.4.2 Informatie over Kustzorg in ruimere zin

Ook de stakeholders die in grote lijnen tevreden zijn willen toch over sommige onderwerpen meer informatie hebben van Rijkswaterstaat. Aan alle respondenten is daarom gevraagd waarover zij (meer) informatie zouden willen hebben. Het betreft informatie over drie hoofdthema's:

A. Veiligheidsrisico's

Aangezien Rijkswaterstaat zorg draagt voor de veiligheid van de Nederlandse kust verwachten sommige respondenten dat Rijkswaterstaat algemene informatie verstrekt over de veiligheid van het kustgebied en de risico's voor het achterland.

“Ik wil graag informatie over de veiligheid op ons eiland en eventueel andere zwakke schakels, wij zijn verontrust als het hard gaat stormen.” (DO)

“Graag informatie over de conditie van de stranden en de veiligheid, hoe staat het er anno 2005 voor? Wat zijn de consequenties van de zeespiegelstijging.” (DO)

“Geef meer informatie over de gevaren van het bij de kust wonen. Ga naar de geïnteresseerde burgers en belanghebbende partijen toe.”

“Vertel maar dat New-Orleans-achtige rampen ook in Zeeland kunnen gebeuren, Nederland overleeft de zondvloed niet.” (NM)

B. Suppletiebeleid en de achterliggende strategieën

Respondenten die regelmatig met de bewoners en bezoekers van de kust in contact komen, menen dat er meer informatie gegeven moet worden over de achtergronden van zandsuppleties. Deze respondenten stellen dat er meer informatie moet worden verstrekt over de volgende aspecten van zandsuppleties (DO, PH, V, RV):

- De voordelen van zachte zeeweringselementen en hoe het werkt.
- Uitleg over dynamisch kustbeheer; uitleg waarom DKB te verkiezen is boven traditioneel kust- en duinonderhoud (helm, rietmatten, strekdammen, etc.)
- Het kustbeleid in het algemeen
- Beschrijving en uitleg van de werkzaamheden
- Informatie over de conditie van de kust door middel van regionale nieuwsbrieven (per e-mail)

C. Taken betrokken organisaties

In het bijzonder bij de decentrale overheden gaan stemmen op dat Rijkswaterstaat meer informatie zou moeten verschaffen in samenwerking met andere partijen (gemeenten, provincies, waterschappen, natuurbeheerders) die over de kustzorg gaan.

- Informatiebijeenkomsten in kustgemeenten voor aanvang van de zandsuppleties, georganiseerd in samenwerking met het waterschap, de provincie en de gemeente. Kustbewoners zijn hierin geïnteresseerd en hebben veel vragen. Wordt momenteel soms al gedaan, maar mag meer algemeen worden toegepast.
- Informatie over de taakverdeling tussen de betrokken partijen. Van wie is het strand? Wie beheert het? Wie is verantwoordelijk?

12 Aannemers

12.1 Achtergrond

Er is gesproken met medewerkers van vier van de vijf de baggerbedrijven die het merendeel van de zandsuppleties aan de Nederlandse kust uitvoeren. Door hun functie (hoofd uitvoering, projectleider, etc.) hebben deze respondenten goed zicht op de meeste aspecten van de relatie met Rijkswaterstaat ten aanzien van zandsuppleties. Ze hebben lange relaties met Rijkswaterstaat. Sommigen in verschillende functies al vijftwintig jaar.

12.2 Relaties goed, met enkele verschillen tussen diensten

De respondenten omschrijven de relaties met Rijkswaterstaat als goed tot uitstekend. Het gaat om twee partijen die zeer goed op elkaar ingespeeld zijn, zo geven zij aan. Allen noemen echter ook concrete verbeterpunten (zie paragraaf 12.3) De overeenkomsten tussen de relevante diensten van Rijkswaterstaat zijn belangrijker dan de verschillen, zo geven de respondenten aan.

Met alle diensten zijn de verhoudingen goed. Wel geven zij aan dat de diensten van Rijkswaterstaat vanuit de optiek van de aannemer op enkele punten verschillen.

Noord-Holland

- Laten veel aan de aannemer over
- Proberen financieel het onderste uit de kan te halen
- Slecht benaderbaar voor overleg

Noordzee

- Goed benaderbaar voor overleg
- Sterk gericht op de letter van contract
- Weinig flexibel, “strak in het harnas”
- Bemoeziek:

“Ze gaan soms te veel op de stoel van de aannemer zitten en bemoeien zich met aspecten van de uitvoering, die ze beter aan ons kunnen overlaten... bijvoorbeeld hoe er gemobiliseerd moet worden of hoe we de pijp moeten neerleggen.”

Zeeland

- Meer gericht op het uiteindelijke doel van de suppleties dan op het contract
- Minder formeel dan de rest

Noord-Nederland

- Enigszins onberekenbaar door reorganisaties
- ‘Ons kent ons’

12.3 Negatieve aspecten relatie aannemer/Rijkswaterstaat

De aannemers signaleren ook enkele minder gunstige tendensen in hun relatie met Rijkswaterstaat. Sommige van de gesignaleerde negatieve ontwikkelingen hebben een incidenteel, andere een structureel karakter. Structureel zijn de meer afstandelijke relatie, de afname van de vakkennis, de starheid en de traagheid. Incidenteel zijn er klachten over inefficiënte interne processen bij Rijkswaterstaat, slechte samenwerking tussen de verschillende diensten, te kleine suppletielocaties en onduidelijke bestekken.

Relatie met Rijkswaterstaat afstandelijker

De medewerkers van de baggerbedrijven omschrijven de relatie met Rijkswaterstaat als “vriendelijk zakelijk”, met dien verstande dat de relatie nu zakelijker is dan vroeger. Rijkswaterstaat houdt meer afstand sinds de bouwfraude aan het licht is gekomen. Volgens enkele respondenten heeft dit negatieve gevolgen.

“Angsthazerij. Als er een nieuw schip op het werk ligt, is het heel moeilijk om ze zover te krijgen dat ze even komen kijken. Dat vinden ze al heel eng. De uitrusting van het schip heeft consequenties voor de uitvoering, dus ze moeten dat weten. Als ze op het schip komen kijken om elf uur 's ochtends en wij bieden hun een lunch aan, dan maken ze tegen die tijd snel dat ze wegkomen. Ook als sommige zaken nog niet besproken zijn. Ze zijn dus niet meer op de hoogte van alle details.”

Volgens de respondenten zijn de medewerkers van Rijkswaterstaat erg bang dat ze iets verkeerd (onethisch, strafbaars) doen. Vroeger werd veelal ter plekke (op suppletielocaties) gezamenlijk gezocht naar oplossingen voor problemen. Momenteel denken de medewerkers van Rijkswaterstaat mee van afstand, zo geven de respondenten aan. En dat kost vaak meer tijd.

“Soms heb ik een verschil van mening over de uitloop van de werkzaamheden of over de uiteindelijke zandhoogte. Een goede benadering is dan om samen over het strand te lopen en samen oplossingen te bedenken. Zo ging dat vroeger. Het is onwerkbaar om achteraf de mededeling krijgen ‘ik had het eigenlijk zo gewild, kun je dat even regelen?’”

Toch zien de medewerkers van de aannemingsbedrijven ook positieve kanten van de afstandelijkere opstelling van Rijkswaterstaat: er is meer duidelijkheid over de wederzijdse verantwoordelijkheden.

Minder vakkennis

De respondenten signaleren dat de medewerkers van Rijkswaterstaat, met wie zij te maken hebben, over steeds minder relevante kennis beschikken. Ze kunnen dus minder goed meedenken over de uitvoering.

“Rijkswaterstaat is steeds meer een managementorganisatie. Je hebt steeds meer te maken met contactpersonen die niet meer van alle aspecten op de hoogte zijn.”

Star en langzaam

Aannemers signaleren dat Rijkswaterstaat zich over de hele linie steeds minder flexibel opstelt ten opzichte van de aannemingsbedrijven. Bij verschillen van mening zijn het de laatste tijd altijd de aannemers die zich plooibaar moeten opstellen.

Rijkswaterstaat moet meer geven en nemen, zo stellen de aannemers. Ook wordt gesignaleerd dat Rijkswaterstaat soms niet snel genoeg reageert op vragen en verzoeken.

Inefficiënte uitvoering door intern gedoe met geld

De medewerkers van de aannemingsbedrijven maken melding van zandsuppleties die niet optimaal kunnen worden uitgevoerd, doordat Rijkswaterstaat het benodigde geld te laat of ten dele beschikbaar stelt. Verhalen doen de ronde over aannemers die niet kunnen beginnen met de uitvoering, als gevolg van de interne procedures bij Rijkswaterstaat.

“Het komt voor dat een bestek is aanbesteed, de gunning heeft plaatsgevonden, wij in de startblokken staan (al het materiaal is gereserveerd), maar dat we niet kunnen beginnen omdat het geld voor de uitvoering intern bij Rijkswaterstaat niet op tijd beschikbaar is. Het geld is dan nog bij het HID (Hoofd Ingenieur-Directeur) en er is nog geen handtekening binnengekomen. Dat is toch een raar verhaal. Op het moment van aanbesteding weet je als Rijkswaterstaat toch precies hoeveel geld je nodig hebt? Zorg dan dat het er ook is. Anders loopt het allemaal niet efficiënt.”

In andere gevallen is er voor een volledige zandsuppletie geen geld beschikbaar en wordt de uitvoering verdeeld over twee boekjaren. De ene helft in het najaar en de volgende helft in het voorjaar van het jaar erop. De betrokken respondent verwacht van Rijkswaterstaat meer langetermijnvisie.

“Het is nu allemaal erg ad hoc: laat ze iets verder vooruitkijken. Wij moeten dan dus tweemaal mobiliseren en tweemaal demobiliseren. Dat betekent onnodige extra kosten alleen maar door intern gedoe bij Rijkswaterstaat Noord-Holland: zonde van het geld.”

Geplande start afgeblazen

Het is incidenteel voorgekomen dat een suppletie is uitgesteld, omdat de burgemeester de zaak heeft afgeblazen omdat hij niet goed op de hoogte was gebracht door Rijkswaterstaat (Noordzee). De aannemer had alles gemobiliseerd, het schip lag klaar en de pijpleiding was gelegd. De burgemeester heeft vervolgens de zaak uitgesteld omdat hij niet door Rijkswaterstaat op de hoogte was gebracht van de vervroegde aanvang van de werkzaamheden.

Slechte samenwerking tussen de regionale diensten

Bij suppleties op aangrenzende stukken strand in twee provincies zouden de beide regionale diensten zich minder krampachtig moeten opstellen, aldus een medewerker van een aannemingsbedrijf. De beide regionale diensten zouden in zo'n geval beter moeten samenwerken.

“Als er bijvoorbeeld een suppletie komt op de grens van Noord- en Zuid-Holland, dan gaat het er heel inefficiënt aan toe. De beide delen worden dan apart aanbesteed. Wat een rompslomp. Laten ze beter samenwerken. Ook bij de uitvoering.”

Te kleine suppletielocaties

RIKZ moet realistischer zijn bij het aanwijzen van plekken waar zandsuppleties moeten plaatsvinden. Het strand is hiertoe verdeeld in stukken van 200 meter lengte. Soms moet er alleen op een “mootje” van 200 meter een suppletie plaatsvinden, omdat daar afslag is geconstateerd en op de stukken strand ernaast niet. Het gaat dan om een hoeveelheid van 3000 kuub zand. De overhead hierbij is zeer hoog.

De betreffende aannemer stelt dat RIKZ bij het vaststellen van suppletielocaties binnen een te krap denkkader opereert. Een meer flexibele, meer op het totaalbeeld gerichte opstelling van RIKZ/Rijkswaterstaat acht deze aannemer gewenst.

Enige ruis in bestekken

Soms is niet duidelijk hoe er in het bestek wordt gerekend, zo geven de respondenten aan. In de bestekken worden twee criteria gehanteerd voor de berekening van de hoeveelheden zand: de belading van de schepen (beun) en de effectieve hoeveelheid zand (op het strand).

12.4 Soms meer informatie nodig

De respondenten zeggen soms behoefte te hebben aan meer informatie over specifieke onderwerpen en specifieke onderdelen van de bestekken. Er is behoefte aan...

- meer informatie omdat prestatieafspraken steeds meeromvattend en gedetailleerder worden.

“Onder welke voorwaarden mag een aannemer een pijp aanleggen in een natuurgebied?”

“Moet de aannemer ook zorg dragen voor het legen van de prullenbakjes langs de haven?”

“Soms biedt het bestek geen antwoord op alle vragen die bij ons opkomen.”

- nauwkeuriger grondgegevens.
- meer beleidsinformatie, vooral over langetermijnbeleid:

“Wij moeten ook inschattingen maken over onze inzet en de uitvoering voor de komende jaren. Wil Rijkswaterstaat alleen nog maar vooroeversuppleties? Dan moeten wij dat weten, want dat heeft consequenties voor de inzet van ons materiaal. Nu krijgen we dat soort informatie te kort van te voren en te zeer op ad-hoc-basis.”

13 Conclusies en aanbevelingen

Naast een enquête onder strandbezoekers (zie Deel 1 van dit rapport) is, om aanknopingspunten te vinden voor een “publiekgerichte” (doelgroepgerichte) aanpak van de kustlijn­zorg, in augustus en september 2005 kwalitatief onderzoek verricht onder groepen stakeholders die door Rijkswaterstaat als belanghebbend zijn gedefinieerd. De algemene onderzoeksdoelstelling is als volgt geformuleerd:

Het vinden van aanknopingspunten (bij voorkeur in de vorm van concrete verbeterpunten) voor een meer publiekgerichte kustlijn­zorg.

Ergo heeft onderzoek verricht onder de volgende groepen stakeholders:

- Decentrale overheden (provincies, gemeenten, waterschappen)
- Natuur- en milieu-organisaties
- Visserij
- Beroeps- en recreatievaart
- Paviljoenhouders
- Aannemers (de baggerbedrijven die de zandsuppleties uitvoeren)

Bij de selectie van de respondenten is spreiding nagestreefd over de vier betrokken kust­regio's van Rijkswaterstaat: Noord-Nederland, Noord-Holland, Zuid-Holland en Zeeland. In totaal zijn er 60 diepte-interviews uitgevoerd. De duur van de gesprekken varieerde van 15 minuten tot meer dan een uur.

13.1 Stakeholders overwegend tevreden

In grote lijnen zijn de leden van de verschillende groepen stakeholders tevreden over de wijze waarop Rijkswaterstaat zich kwijt van zijn taak met betrekking tot de kust(lijn)­zorg. Op een aantal punten zouden aanpassingen echter leiden tot meer waardering bij de be­treffende groepen stakeholders. Deze worden beschreven in de volgende paragrafen.

Generieke aandachtspunten

Meer open, minder afstand

Rijkswaterstaat wordt gezien als een organisatie die slechts in beperkte mate openheid betracht. Bovendien is de afstand tot Rijkswaterstaat in de perceptie van de meeste sta­keholders de afgelopen jaren gegroeid. Rijkswaterstaat wil publieksgericht werken. De stakeholders in suppletieland merken hier vooralsnog weinig van. Rijkswaterstaat zal zich moeten bezinnen op concrete stappen om meer toenadering te zoeken tot de verschillen­de groepen stakeholders.

Meer licht op taakverdeling

Rijkswaterstaat, gemeenten en waterschappen zijn betrokken bij het kustbeheer. Soms is er ook nog een rol voor natuurorganisaties. Het is echter vooral de paviljoenhouders, re­creatievaarders en vissers niet duidelijk hoe de taakverdeling tussen deze organisaties is. Volgens de paviljoenhouders worstelt ook de strandbezoeker (de burger!) met dit pro­bleem. Het is tijd om dit weer eens goed uit te leggen.

Veiligheid moet centraal staan...

De meeste stakeholders hebben er begrip voor dat Rijkswaterstaat alleen zand suppleert waar de veiligheid in het geding is. Geen van de onderzochte doelgroepen verwacht dat Rijkswaterstaat strandsuppleties gaat uitvoeren om het strand mooi breed te houden, zodat de strandtenthouders en andere commerciële doelgroepen er goed geld aan kunnen verdienen. Ook de meeste paviljoenhouders zelf koesteren dergelijke verwachtingen niet.

maar...

Ambtenaren en politici van decentrale overheden vinden dat Rijkswaterstaat meer moeite moet doen bij het zoeken naar mogelijkheden om te kunnen voldoen aan de verzoeken van paviljoenhouders:

- Ten eerste zou Rijkswaterstaat zich in sommige gevallen coulanter kunnen opstellen. Als de commercie om zand schreeuwt maar de strandsuppletie pas het volgend jaar op de rol staat, zou Rijkswaterstaat hun tegemoet kunnen komen door de strandsuppletie een jaar te vervroegen. Immers, suppleties doen nooit *afbreuk* aan de veiligheid.
- Ten tweede zou Rijkswaterstaat meer moeite moeten doen om andere ministeries, in het bijzonder het ministerie van EZ, structureel bij de kust te betrekken. Aangezien de roep om zandsuppleties uit commerciële overwegingen langs de gehele Nederlandse kust klinkt, is een oplossing die de hele kust bestrijkt te prefereren. Soms bekostigt een gemeente wel eens een strandsuppletie, maar de meeste gemeenten hebben hiervoor geen geld. Rijkswaterstaat zou hierbij het voortouw moeten nemen, zo luidt de verwachting. Laat bijvoorbeeld eens EZ-ers aanschuiven bij de verschillende POK's.

Uitleg BKL en DKB

Er valt nog veel uitleg te geven over de Basiskustlijn en over Dynamisch Kustbeheer. Bij leden van alle groepen stakeholders (met uitzondering van de aannemers en de natuurorganisaties) zijn er hierover nog veel onduidelijkheden. Hoe werkt dynamisch kustbeheer? Worden de duinen verwaarloosd? Hoe kun je spreken van gelijkblijvende veiligheid, als ergens de BKL onveranderd is, maar de duinen zijn weggeslagen?

Uitvoering goed

Er is tevredenheid over de uitvoering van suppleties (snel, professioneel). Op details zijn verbeteringen mogelijk, bijvoorbeeld:

- Hou de morfologie van het hele strand in 't oog (en niet alleen het vak van 200 meter)
- Strand niet te vroeg weer vrijgeven (drijfzand!)

Specifieke aandachtspunten

Rijkswaterstaat mag groener

Natuurorganisaties vinden het prima dat Rijkswaterstaat niet zwicht voor de economische belangen aan de kust. Anderzijds is men bij natuurorganisaties ook van mening dat Rijkswaterstaat te weinig rekening houdt met natuurbelangen. Ook ten aanzien van verzoeken (bij geplande zandsuppleties) vanuit de groene hoek zou Rijkswaterstaat zich iets coulanter kunnen opstellen door natuurorganisaties in een vroeg stadium bij de planning te betrekken en de planning waar mogelijk aan te passen op basis van hun adviezen.

Meer informatie voor Waddeneilanden

Vooraf op de waddeneilanden voelt men zich in de steek gelaten. Rijkswaterstaat trekt zich terug, terwijl de duinen (met name de zeereep) in de ogen van de eilanders worden verwaarloosd. Zowel bij lokale overheden als bij strandtenthouders is hiervoor weinig be-

grip. Meer informatie is gewenst. Vooral op Vlieland en op Ameland maakt men zich zorgen over de veiligheid.

Informatie over werking vooroeversuppleties

Paviljoenhouders hebben een uitgesproken voorkeur voor strandsuppleties, vooral omdat men dan twee vliegen in een klap slaat: meer veiligheid en een mooi, breed strand. Bovendien hebben ze twijfels over de stuurbaarheid en de effectiviteit van vooroeversuppleties en begrijpen niet hoe 't werkt. Ze krijgen vragen van hun gasten en kunnen deze niet beantwoorden. Het is aan te bevelen om alle paviljoenhouders ook bij vooroeversuppleties goed te informeren over deze aspecten. Ook folders voor de strand- en paviljoengasten worden gewaardeerd.

Relatie met aannemers opnieuw stroomlijnen

Het is tijd om de relaties te stroomlijnen met de aannemingsbedrijven die de meeste zandsuppleties uitvoeren. Het is aan te bevelen om met elk van hen (vijf in totaal) een bijeenkomst te beleggen en goed naar hun opmerkingen en wensen te luisteren. Er is sprake van wederzijdse afhankelijkheid. De samenwerking moet voor beide partijen zo soepel mogelijk verlopen. Te veel afstand werkt negatief door in de kwaliteit van de suppletiewerken.

13.2 Meer communicatie over suppleties gewenst

Hieronder een overzicht van de verschillende doelgroepen en hun nog niet ingeloste informatiebehoeften met betrekking tot kustbeheer en zandsuppleties.

Belangengroep	Informatiebehoefte
Decentrale overheid	Achtergrondinformatie: <ul style="list-style-type: none"> • veiligheid Nederlandse kust; • veiligheidsrisico's lokaal; • gevolgen zeespiegelstijging; • zwakke schakels.
Natuurorganisaties	<ul style="list-style-type: none"> • duidelijkheid bieden over mate van bereidheid om meer rekening te houden met de natuur.
Paviljoenhouders	<ul style="list-style-type: none"> • taakverdeling organisaties m.b.t. kust • keuze tussen strand- en vooroeversuppleties; • werking vooroeversuppleties; • suppletieschema (standaard toesturen); • duur werkzaamheden bij paviljoen (ruim van tevoren); • mogelijke overlast.
Visserijorganisaties Recreatie- en pleziervaart	<ul style="list-style-type: none"> • suppletieschema mailen . • mogelijke gevaren in het algemeen (wandelende muien en zandbanken)
Aannemers	<ul style="list-style-type: none"> • Serie gesprekken met de belangrijkste aannemers. Frisse start.

6.3 Aanbevelingen op een rijtje

Voor de overzichtelijkheid geven wij ter afsluiting van het rapport een puntsgewijze opsomming van de aanbevelingen:

- Beeld afstandelijkheid (indien gewenst) doorbreken
- In grote lijnen op dezelfde manier doorgaan met zandsuppleties
- Taakverdeling met andere organisaties uitleggen
- Doorgaan met alleen zand suppleren uit veiligheidsoverwegingen
- Soms iets coulanter opstellen: af en toe ook eens een zandsuppletie vervroegen als de gemeente of de strandhoreca dat graag willen
- Fungeren als aanjager van andere ministeries die belangen hebben aan de kust, in het bijzonder van EZ
- Uitleg (informatie) handhaven basiskustlijn
- Uitleg dynamisch kustbeheer
- Uitleg werking vooroeversuppleties (vooral aan paviljoenhouders)
- Natuurorganisaties duidelijkheid bieden: hoe groen is Rijkswaterstaat?
- Relatie met aannemers opnieuw stroomlijnen
- Suppletieschema (en wijzigingen) toesturen aan vissersorganisaties
- Aandacht voor ongerustheid op de Waddeneilanden.

Slotoverwegingen

Slotoverwegingen

Functionarissen van kustgemeenten worden regelmatig benaderd door paviljoenhouders die hen ervan proberen te overtuigen dat het strand bij vloed te smal is en dat zandsuppleties ter plekke dringend gewenst zijn. De paviljoenhouders stellen dat zij inkomsten derven doordat de zee delen van hun verzorgingsgebied wegknabbelt. Ook de strandbezoekers zouden zich steeds vaker negatief uitlaten over de afnemende breedte van het strand, zo stellen de paviljoenhouders.

De enquête onder strandbezoekers wijst echter uit dat slechts een kleine minderheid van de strandbezoekers van mening is dat het strand bij vloed te smal is. Het argument van de paviljoenhouders dat het strandpubliek zelf 'cosmetische' zandsuppleties bepleit, gaat slechts in zeer beperkte mate op. Om publieksgericht te werken behoeft Rijkswaterstaat dus geen zandsuppleties te laten uitvoeren om het strand voor de strandbezoekers mooier en breder te maken. Dat bij zandsuppleties in opdracht van Rijkswaterstaat de bevordering van de veiligheid voorop moet staan, wordt door vrijwel iedereen onderschreven.

Maar bij welke instantie kan een paviljoenhouder dan terecht met zijn zorgen over het steeds smallere strand? Rijkswaterstaat en de waterschappen geven geen gehoor. De gemeenten horen de paviljoenhouders wel aan, maar kunnen meestal weinig uitrichten gezien hun beperkte budget. Bij de betrokkenen paviljoenhouders en gemeenteambtenaren gaan er stemmen op dat Rijkswaterstaat een leidende rol zou moeten spelen bij het doorbreken van deze impasse. Niet door cosmetische zandsuppleties te gaan uitvoeren, maar door andere partijen te benaderen voor de ondersteuning van de commerciële en toeristische kustbelangen.

Met betrekking tot de planning en de uitvoering van zandsuppleties is er weinig kritiek aan het adres van Rijkswaterstaat. De paviljoenhouders, die aan het strand hun brood verdienen, hebben geen substantiële kritiek (als er tenminste geen strandsuppleties plaatsvinden in het hoogseizoen en zij ruim van tevoren te horen krijgen wanneer de werkzaamheden plaatsvinden). Integendeel, de meeste paviljoenhouders geven de voorkeur aan strandsuppleties (direct effect, maar meer overlast) boven vooroeversuppleties, waarvan zij betwijfelen of zij het gewenste effect hebben. De strandbezoekers die ooit een suppletie hebben meegemaakt, signaleren weliswaar dat de overlast aanzienlijk is, maar zij zijn wel degelijk bereid deze overlast voor lief te nemen.

De meeste strandbezoekers en stakeholders hebben waardering voor de wijze waarop Rijkswaterstaat zich bezighoudt met kustzorg. Er zijn echter wel misverstanden en onduidelijkheden. Voor Rijkswaterstaat is daarom de meeste winst te behalen op het vlak van de communicatie, zowel naar de strandbezoekers als naar de verschillende stakeholdergroepen. Hoe is de verdeling van verantwoordelijkheden en taken tussen de waterschappen, de gemeenten en Rijkswaterstaat met betrekking tot de kustzorg? Hoe werken vooroeversuppleties en hoe effectief zijn ze in vergelijking met strandsuppleties? Ook verwacht men van Rijkswaterstaat meer informatie over mogelijk toenemende veiligheidsrisico's aan de kust als gevolg van klimaatveranderingen en de zeespiegelstijging.

Ergo: Er is geen aanleiding voor grote koerswijzigingen wat betreft de uitvoering van zandsuppleties; wel zou Rijkswaterstaat nog duidelijker kunnen uitleggen wat zij doet en waarom zij het doet.

Algemene bijlagen:

- vragenlijst strandenquête -
- checklist kwalitatief onderzoek functionele relaties -

strand: .....
 datum: .....
 tijdstip: .....

Strandenquête

Geachte lezer, deze enquête gaat over het *onderhoud* aan de 'kustwering': dat zijn de stranden, de duinen en de dijken aan de Noorzeekust. De kustwering beschermt het land tegen de zee. Daarom worden er regelmatig onderhoudswerkzaamheden aan stranden, duinen en dijken verricht. Bij de uitvoering willen we zoveel mogelijk rekening houden met de mensen die van de kust gebruik maken, zoals strandbezoekers. Vandaar dit onderzoek.

Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer 10 minuten. Leest u de vragen steeds aandachtig, voordat u antwoord geeft. Het zijn voor een deel geen gemakkelijke vragen. Als u het antwoord op een vraag echt niet weet, dan kruist u gewoon 'geen mening' aan. Schrijf a.u.b. duidelijk, bij voorkeur in blokletters.

1. Kunt u met een rapportcijfer van 1 tot en met 10 aangeven hoe u dit strand waardeert?

zeer negatief   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10   zeer positief

2. Waarom bezoekt u juist dit strand en niet een ander strand in de buurt?

(u kunt meerdere antwoorden aankruisen)

- 1 dichtbij
- 2 goed bereikbaar
- 3 schoon
- 4 rustig (weinig mensen)
- 5 veel voorzieningen
- 6 natuurlijke omgeving
- 7 leuke strandtenten
- 8 breed
- 9 veilig voor zwemmers
- 10 schoon water
- 11 anders, namelijk .....

3. Wat is uw voornaamste doel vandaag op het strand?

(let op: één antwoord aankruisen)

- 1 zonnen op het strand
- 2 zwemmen
- 3 watersporten, surfen
- 4 wandelen
- 5 mensen kijken
- 6 iets anders, namelijk.....

4. Kunt u aangeven hoe tevreden u bent over enkele kenmerken van dit strand?

	zeer tevreden	tevreden	neutraal	ontevreden	zeer ontevreden	geen mening
a de kwaliteit (samenstelling) van het zand	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b de breedte van het strand (dus tot aan het water)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c het uitzicht over strand en zee	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d het uitzicht op de boulevard of de eerste duinenrij (dus wat u ziet als u op het strand met uw rug naar het water staat)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e de veiligheid van de zee voor zwemmers en surfers	☐	☐	☐	☐	☐	☐

5. Welke omschrijving is het meest op u van toepassing? (één antwoord aankruisen)

- 1 ik ben een dagje aan het strand
- 2 Ik ben op vakantie aan de kust (zomerhuisje, hotel, camping)
- 3 Ik ben bewoner uit de directe omgeving van het strand
- 4 anders, namelijk: .....

Zoals u misschien weet, worden regelmatig onderhoudswerkzaamheden verricht aan de zeekeringen. Dit gebeurt zowel in zee, als aan de stranden, de duinen en de dijken.

6. Bij een van deze maatregelen wordt zand van *ver uit zee* gehaald en naar de kust gebracht via een pijpleiding. Heeft u daar wel eens iets over gehoord of gelezen?

- 1 ja
2 nee

7. Dat aanvoeren van extra zand vanuit zee naar de kust heet 'zandsuppletie'.

Kende u de term 'zandsuppletie'?

- 1 ja
2 nee

LEES DIT VOORDAT U VERDER GAAT

Het zand uit de Noordzee wordt op twee manieren aangewend. Vaak legt men het zand op een plek vlak voor de kust (onder water); de stroming brengt het dan verder naar de stranden.

In andere gevallen wordt het zand vanuit zee via een pijpleiding direct op het strand gespoten. Vervolgens verspreidt een bulldozer het zand over het strand. Het stuk strand waar gewerkt wordt, is dan afgesloten voor het publiek. Dat duurt meestal een of enkele dagen.

Meestal wordt ervoor gekozen om het zand vlak voor de kust *onder water* neer te leggen, maar soms kan het niet anders en spuit men het zand rechtstreeks op het strand.

8. Heeft u wel eens de werkzaamheden gezien waarbij zand vanuit zee op het strand wordt gespoten, en vervolgens met een bulldozer verspreid over het strand?

- 1 ja, ik heb dat soort werkzaamheden wel eens op het strand gezien
2 ik heb het wel eens gezien op televisie/ film / foto
3 nee, ik heb dat nog nooit gezien

LEES DIT VOORDAT U VERDER GAAT

Door zandsuppleties wordt ernaar gestreefd om de kust op ongeveer dezelfde plek te houden. Tijdens stormen slaan het strand en het duin af, en verdwijnt het zand in zee. Er wordt geprobeerd om met behulp van zandsuppleties het verloren zand weer aan te brengen. De kustlijn blijft zo op dezelfde plek.

9. Bent u in het algemeen tevreden over de wijze waarop de zandsuppleties aan de Nederlandse kust worden uitgevoerd?

- 1 zeer tevreden
2 tevreden
3 neutraal
4 ontevreden
5 zeer ontevreden
6 geen mening

10. Denkt u dat de kust van Nederland veilig is voor overstromingen?

- 1 zeer veilig
2 voldoende veilig
3 niet voldoende veilig
4 zeer onveilig
5 geen mening

11. Heeft u wel eens iets gezien of gehoord over een zandsuppletie op de kust waar u nu bent?

Het gaat hier om zowel suppletiewerkzaamheden op het strand als vlak voor de kust onder water

- 1 Ja → ga naar vraag 12
2 Nee → ga naar vraag 13

12. Bent u tevreden over deze suppletie?

- 1 zeer tevreden
2 tevreden
3 neutraal
4 ontevreden
5 zeer ontevreden
 geen mening

13. Denkt u dat de kuststreek hier ter plaatse veilig is voor overstromingen?

- 1 zeer veilig
2 voldoende veilig
3 niet voldoende veilig
4 zeer onveilig
5 geen mening

14. Bent u het eens of oneens met de volgende stellingen?			
	eens	oneens	geen mening
a	Voor strandbezoekers is het opspuiten en verspreiden van zand <i>op het strand</i> zeer hinderlijk		
b	Het is leuk om op het strand te kijken naar het opspuiten en verspreiden van zand		
c	Het weghalen van zand uit de zee is zeer schadelijk voor het milieu		
d	De zeewering <i>hier ter plaatse</i> (duinen, zeedijk) biedt <u>onvoldoende</u> veiligheid tegen de zee		
e	Het aanbrengen van zand <u>op het strand</u> werkt beter tegen overstroming dan het neerleggen van zand <u>voor de kust</u> (onder water)		
f	Zand op het strand spuiten is schadelijk voor het milieu		
g	Zandsuppleties sluiten aan op wat de zee van nature al doet, namelijk het verplaatsen van zand naar de kust		
h	Overlast door zandsuppleties neem ik voor lief		
i	Ik heb er vertrouwen in dat de kust op de juiste manier wordt onderhouden		
j	Ik stoer mij eraan als 's zomers een deel van dit strand met hekken wordt afgesloten voor een zandsuppletie		
k	Ik stoer mij eraan als in de herfst, lente of winter een deel van dit strand met hekken wordt afgesloten voor een zandsuppletie		
l	Zandsuppletie op het strand kan ook best in het hoogseizoen (juli, augustus) plaatsvinden, als het maar niet langer dan twee dagen duurt		
n	Dit strand is bij vloed te smal		

LEES DIT VOORDAT U VERDER GAAT

Rijkswaterstaat, een onderdeel van het ministerie van Verkeer en Waterstaat, is mede verantwoordelijk voor de bescherming van het land tegen overstromingen. Daarom wordt in opdracht van Rijkswaterstaat (en in overleg met gemeentes en Provincie en andere betrokkenen) zand vanuit de Noordzee naar de kust gebracht, maar alleen als de veiligheid in het geding is. Zandsuppleties worden dus uitgevoerd met het oog op de bescherming van het land tegen de zee.

Het komt echter voor dat het strand plaatselijk wat smal is geworden, zonder dat er sprake is van groter risico op overstroming. In zo'n geval zal Rijkswaterstaat *geen* zand naar het strand brengen, ook al willen mensen graag een mooi breed strand. Mogelijk kunnen andere organisaties daarvoor zorg dragen.

15. Bent u het eens of oneens met de volgende stelling?	eens	oneens	geen mening
Het geld voor zandsuppleties moet Rijkswaterstaat alleen aanwenden voor de bescherming van het land tegen de zee	☐	☐	☐

16. Wie moet volgens u de kosten dragen voor het <i>mooi breed</i> houden van het strand? (u kunt meerdere antwoorden aankruisen)	
1	☐ dat weet ik niet
2	☐ dat maakt me niet uit
3	☐ de ondernemers aan de kust (zoals de strandtenthouders)
4	☐ de Provincie
5	☐ de gemeente, waar het strand zich bevindt
6	☐ de bezoekers van het strand
7	☐ Rijkswaterstaat
8	☐ een ander onderdeel van de rijksoverheid
9	☐ Waterschap / hoogheemraadschap
10	☐ anders, namelijk.....

LEES DIT VOORDAT U VERDER GAAT

Hoewel zandsuppletie volgens de deskundigen effectief is, zullen we er nooit klaar mee zijn. Elke vijf jaar (ongeveer) zal er opnieuw zand vanuit de zee naar de kust gebracht moeten worden, om de stevigheid van de kust te garanderen. Daarom denkt men wel eens aan andere manieren om de kustwering in stand te houden, zoals versteviging van de kust met basaltblokken en beton, of het aanleggen van strekdammen om het zand vast te houden (een strekdam is een pier of 'golfbreker' van basaltblokken of beton, die vanaf de kust de zee in steekt). Waar gaat uw voorkeur naar uit?

17. Naar welke mogelijkheid om de kustwering stevig te houden gaat uw voorkeur uit?

- 1 zandsuppletie: het periodiek aanvoeren van zand uit de zee naar de kust
- 2 het permanent verstevigen van de kust met basaltblokken en beton
- 3 het aanleggen van strekdammen die het zand vasthouden
- 4 het maakt me niet uit
- 5 geen mening
- 6 anders, namelijk:.....

18. Aan welke informatie over zandsuppleties heeft u behoefte?

(u kunt meerdere antwoorden aankruisen)

- 1 ik behoef geen informatie (→ sla vraag 19 over)
- 2 het effect van zandsuppleties op de veiligheid van de kust
- 3 waar en wanneer er zandsuppleties plaatsvinden
- 4 waarom zandsuppleties nodig zijn
- 5 het effect van zandsuppleties op natuur en milieu
- 6 iets anders, namelijk .....

19. Op welke wijze wilt u die informatie ontvangen?

(u kunt meerdere antwoorden aankruisen)

- 1 krant
- 2 brochure
- 3 radio- en tv
- 4 informatieborden op het strand
- 5 een brief thuis
- 6 website
- 7 anders, namelijk.....

20. Hoe vaak (ongeveer) bezoekt u in de zomer een strand in Nederland?

- 1 een enkele keer
- 2 paar keer per maand
- 3 paar keer per week
- 4 bijna dagelijks

21. Hoe vaak (ongeveer) bezoekt u in de rest van het jaar (lente, winter, herfst) een strand in Nederland?

- 1 nooit
- 2 een enkele keer
- 3 paar keer per maand
- 4 paar keer per week
- 5 bijna dagelijks

Achtergrondgegevens (wij garanderen uw anonimiteit bij de verslaglegging van deze enquête)

- a.
  - 1 man
  - 2 vrouw
- b. uw geboortjaar: 19....
- c. woonplaats:.....
- d. postcode woonadres (alleen de vier cijfers): . . . .

Dank voor uw deelname!

Deze enquête wordt in opdracht van Rijkswaterstaat uitgevoerd, met als doel om bij de onderhoudswerkzaamheden aan de kust zoveel mogelijk rekening te houden met mensen die zich op het strand bevinden. Heeft u nog vragen, opmerkingen of suggesties over zandsuppletie en andere maatregelen om de kust hier ter plaatse te beschermen? Schrijf ze hier dan op, liefst in blokletters.

.....

.....

.....

.....

Voorbeeld checklist onderzoek functionele relaties: decentrale overheden

☐	Provincie:	Naam respondent:
☐	Gemeente:	Functie:
☐	Waterschap:	Lid van POK:
		☐ Ja
		☐ Nee

Korte omschrijving van het doel van het onderzoek:

Rijkswaterstaat wenst een goed beeld te krijgen van de wensen en verwachtingen van relevante doelgroepen ten aanzien de kustzorg. Het onderzoek richt zich met name op de relatie tussen Rijkswaterstaat en de belanghebbende organisaties in de regio. Centraal daarbij staan de bekendheid en attitude ten aanzien van het beleid van Rijkswaterstaat in de regio, en de ervaringen met overleg, samenwerking en communicatie met Rijkswaterstaat in de regio.

Het moge duidelijk zijn dat Rijkswaterstaat niet kan voldoen aan al uw wensen. Soms uiten belanghebbenden namelijk tegenstrijdige wensen; en ook de politieke ontwikkelingen stellen beperkingen

Het gesprek duurt ongeveer 30 minuten

Achtergrond

- Vraag door naar taken van respondent, zijn/haar aandachtsgebieden, activiteiten
- Informeer naar raakpunten met kustzorg
- Hoelang heeft men met het onderwerp kustzorg te maken
- Met wie bij Rijkswaterstaat heeft men vooral te maken

Bekendheid en attitude ten aanzien van kustlijnzorg

- Wat verstaat men onder kustlijnzorg
- Wat moet er allemaal gebeuren
- Welke organisaties zijn erbij betrokken. Welke taken hebben ze. De eigen organisatie, RWS.
- Hoe ziet men de taak van de eigen overheidsorganisatie bij het beheer (breed houden) van het strand
- Kent men de uitgangspunten van RWS bij de kustlijnzorg (VRAAG RESPONDENT DEZE TE NOEMEN)
- Hoe oordeelt men over de uitgangspunten van de kustlijnzorg, zoals nagestreefd door Rijkswaterstaat (IN IEDER GEVAL DOORVRAGEN OVER HANDHAVING BKL)
- Welke belangen zijn in het spel bij kustzorg (vraag door naar belang van veiligheid, milieu, recreatie/economie). Wat is het belang van ORGANISATIE RESPONDENT.
- In hoeverre zijn de belangen van RWS strijdig met de belangen van de organisatie van de respondent. In hoeverre lopen de belangen juist parallel
- Hoe oordeelt men over de afweging die Rijkswaterstaat maakt tussen de belangen
- Hoe staat men tegenover de afweging strandsuppletie/ vooroeversuppletie
- Op welke punten dient Rijkswaterstaat zich te herbezinnen/ te verbeteren (DOORVRAGEN)

Uitvoeringsaspecten

- Wat is het doel van zandsuppleties?
- Hoe oordeelt men over de effectiviteit van zandsuppleties in het algemeen, en vooroever-suppleties en strandsuppleties in het bijzonder. Bereikt men het beoogde doel.
- Hoe oordeelt men over de **uitvoering** van de zandsuppleties (DOORVRAGEN, WAT GAAT GOED EN WAT GAAT NIET GOED)
- Op welke uitvoeringsaspecten kan Rijkswaterstaat zich verbeteren (DOORVRAGEN)
- Is men recent bij een suppletie betrokken?
- Waar
- Wanneer
- Wat voor soort suppletie?
- Wat vond men van de uitvoering, in de vorm van een rapportcijfer?
- Toelichting

Relatie, overleg en communicatie

- Hoe oordeelt men over de relatie met Rijkswaterstaat
- Is binnen deze relatie de taakverdeling duidelijk
- Wat voor een rapportcijfer zou met geven voor de relatie met Rijkswaterstaat
- Kan men dit cijfer motiveren
- Heeft men het idee dat men invloed kan uitoefenen op de kustlijnzorg. (DOORVRAGEN!)
- Hoe oordeelt men over de mogelijkheden tot overleg met Rijkswaterstaat
- Wat kan daar aan verbeteren
- Indien aan de orde: hoe oordeelt men over opzet en werkwijze van het POK
- Indien aan de orde: hoe oordeelt men over de opstelling van Rijkswaterstaat in het POK
- Is Rijkswaterstaat een open organisatie, met oog en oor voor de omgeving (Vraag door naar concrete voorbeelden waaruit de opstelling van Rijkswaterstaat blijkt)
- Krijgt men voldoende informatie van Rijkswaterstaat over de kustzorg in het algemeen, en het suppletieschema in het bijzonder (GA DOOR, VRAAG TOELICHTING)
- Welk rapportcijfer zou men aan de informatievoorziening willen geven
- Kent men de Kustlijnkaarten (kaarten met o.a de BKL), wordt uitgegeven in een boekje, maar ook te zien op de site van het RIKZ!
- Indien men niet tevreden is: waarover zou men meer informatie willen, en op welke wijze